त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना

(२०८०/८१-२०८२/८३)

अन्तिम प्रतिवेदन

२०८०

अन्नपूर्ण गाउँपालिका

गण्डकी प्रदेश कास्की

त्रिवर्षीय क्षमता विकास योजना

(२०८०/८१-२०८२/२०८३)

स्थानीय सरकारको क्षमता विकासका मूल क्षेत्रहरु

अन्नपूर्ण गाउँपालिका

गण्डकी प्रदेश, कास्की

क्षमता विकास योजना तयारी प्रकृयाको एक झलक

क्षमता विकास योजना तयारी मार्गचित्र

प्रतिवेदनको संरचना

क्षमता विकास योजना ६ परिच्छेदमा विभाजित छ । परिच्छेद एकमा परिचय जस अन्तर्गत पृष्ठभूमि, क्षमता विकास योजनाको औचित्य, उद्देश्य, क्षमता विकास योजना तयारीको नीतिगत तथा कानूनी आधारहरु, संघ, प्रदेश र गाउँपालिको क्षमता विकासको अन्तर सम्बन्ध, योजना तर्जुमाको विधि तथा प्रकृया र योजना तर्जुमाका सीमाहरु उल्लेख छ ।

परिच्छेद दुईमा गाउँपालिको संक्षिप्त परिचय र परिच्छेद ३ मा क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा गरिएको छ जस अन्तर्गत संस्थागत क्षमता विकासका तिन आयाम, संस्थागत, मानव संसाधन, बजार सेवाहरुको क्षमता लेखाजोखा गरिएको छ ।

परिच्छेद चारमा समग्र योजना खाका उल्लेख छ । यस परिच्छेदमा संस्थागत क्षमता विकासको परिचय र स्थानीय सरकारको क्षमता विकास योजना उल्लेख छ । त्यसैगरी मानव संसाधन विकास एक परिचय र स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना र क्षमता विकास सगसम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति सरोकारवालाहरुको पहिचान उल्लेख छ ।

परिच्छेद पाँच योजना कार्यान्वयनको रणनीतिसगसम्बन्धीत छ भने परिच्छेद ६ मा योजनाको व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकनको विधि र जिम्मेवारी उल्लेख छ ।

क्षमता विकास प्रकृयागत संरचना

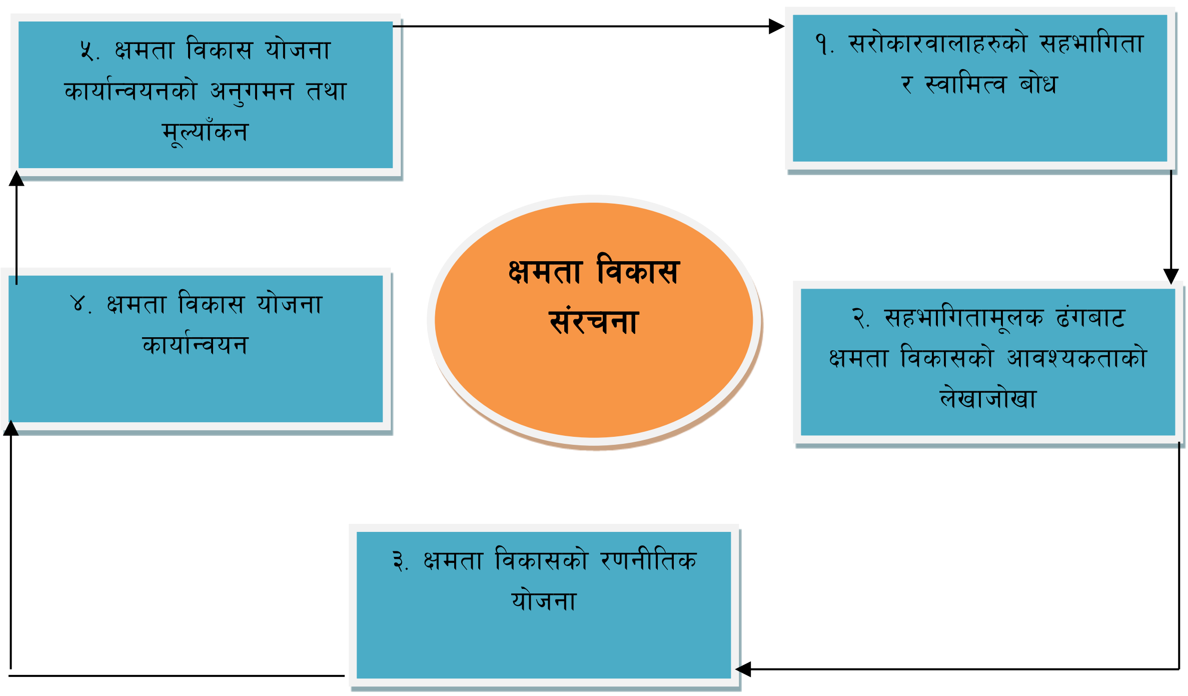

विषय सूची

१.१	**पृष्ठभूमी**	८
१.२	क्षमता विकास योजनाको औचित्य	९
१.३	क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य	११
१.४	क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानूनी आधारहरु	११
१.५	क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया	१२
परिच्छेद २: अन्नपूर्ण गाउँपालिको परिचय		
२.१	अन्नपूर्ण गाउँपालिको परिचय	१७
२.२	मानव संसाधनको अवस्था	२१
२.३	अन्नपूर्ण गाउँपालिको स्वामित्वमा रहेका संस्थाको चल अचल सम्पत्ति विवरण:	२१
परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा		
३.१	संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम	२३
३.२	अन्नपूर्ण गाउँपालिको संस्थागत क्षमता विकास लेखा जोखा	२३
३.३	मानव संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा	२४
३.४	सेवा बजारहरुको क्षमता विकास लेखाजोखा	२५
परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका		
४.१	स्थानीय सरकारको क्षमता विकास एक परिचय	२६
४.१.१	संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय	२६
४.१.२	मानव संसाधन विकास एक परिचय	२६
४.२	वर्तमान अवस्था:	२६
४.३	संभावना र अवसर	२७
४.४	समस्या तथा चुनौती	२७
४.५	सोच	२७
४.६	क्षमता विकासको लक्ष्य	२८
४.७	क्षमता विकासको उद्देश्य	२८
४.८	संस्थागत क्षमता विकासको रणनीति तथा कार्यनीति	२८
४.९	संस्थागत क्षमता विकासका प्रमुख योजनाहरु	२९

४.१० मानव संसाधन विकासका प्रमुख योजनाहरु ३१
४.११ प्रमुख उपलब्धिहरु ३९
४.१२ बजेट बाँडफाँट ४०
४.१३ स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू ४१
परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र कार्य योजना
५.१ पृष्ठभूमी ४३
५.२ उद्देश्य ४३
५.३ कार्य क्षेत्र ४३
५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीति ४४
५.५ कार्यान्वयनका सिद्धान्तहरु ४६
५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष ४६
परिच्छेद ६ः कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन
६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन ४९
६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन ४९
सन्दर्भ सामाग्रीहरु ५१
अनुसूचिहरु ५२

तालिकाहरुको सूचि

तालिका १ अन्नपूर्ण गाउँपालिका जनसंख्या तथा घरपरिवार विवरण १९
तालिका २ अन्नपूर्ण गाउँपालिका सेवा बजारको विवरण २५
तालिका ३ अन्नपूर्ण गाउँपालिको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूचि ७ मा आधारित २९
तालिका ४ अन्नपूर्ण गाउँपालिको मानव संसाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूचि १० मा आधारित ३१
तालिका ५ अन्नपूर्ण गाउँपालिका क्षमता विकासको खर्च सारांस ४०
तालिका ६ अन्नपूर्ण गाउँपालिका क्षमता विकास संग सम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूचि ६ संग सम्बन्धीत) ४१
तालिका ७ अन्नपूर्ण गाउँपालिका पहिलो वर्षको कार्य योजना ४७

अनुसूचीहरुको सूची

अनुसूची १	स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण	५२
अनुसूची २	स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा (नेत्तृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा	५८
अनुसूची ३	आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम (अनुसूचि ५ मा आधारित	६०
अनुसूची ४	अन्नपूर्ण गाउँपालिको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम	६७
अनुसूची ५	अन्नपूर्ण गाउँपालिको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम	७०
अनुसूची ६	योजना प्रस्तुतिकरणमा सहभागिको विवरण	७३
	फोटोहरु	

परिच्छेद १: परिचय

१.१ पृष्ठभूमी

स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास एक प्रकृया हो जसका माध्यमबाट स्थानीय सरकाको संस्थागत विकास र कार्यरत कर्मचारी, प्रतिनिधि र साझेदार लगायत लक्षित समूह सम्मका सेवालाई प्रभावकारी बनाउने उपायहरुको खोजि गरी योजना बनाएर सोको कार्यान्वयनका माध्यमबाट संस्थागत सेवा प्रवाहलार्यलाई चुस्त, छिटो, सरल, कम झन्झटिलो तथा पारदर्शी बनाउन सकिन्छ । सामान्यतया क्षमता विकास योजना बनाउदा निम्न कार्यहरुलाई ध्यान दिईन्छ ।

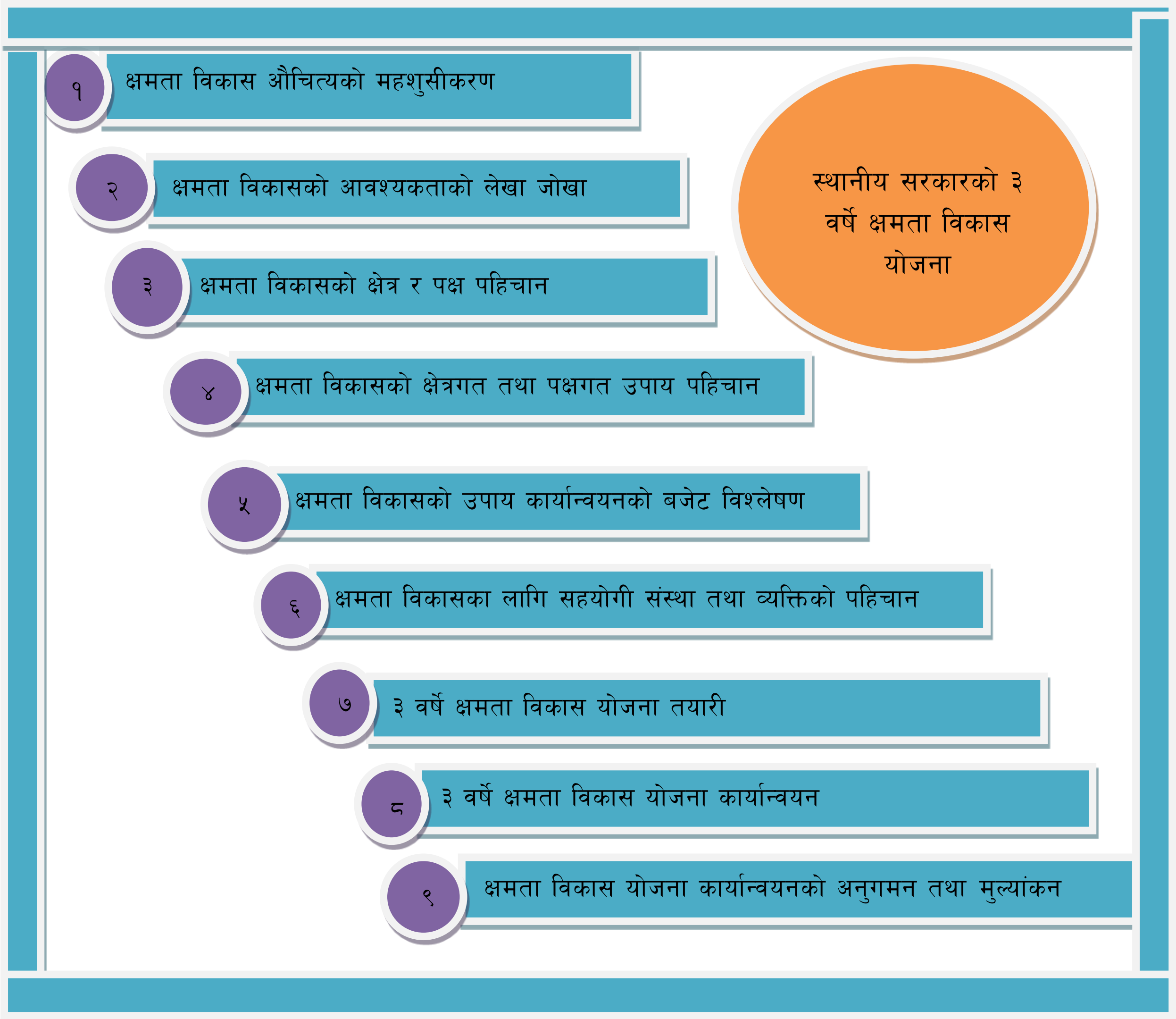

जवाफदेहितालाई दिगो ढंगले वहन गर्न उनीहरूले काम गर्ने तौल तरिका तथा योजना तर्जुमाको शैली र चिन्तन परिवर्तित सन्दर्भ अनुरूप प्रभावकारी र परिणाममुखी हुनु आवश्यक छ। यिनै विषयहरूलाई सम्बोधन गर्न स्थानीय सरकारका अवयवहरूको (संस्थागत र संगठनात्मक व्यवस्था, मानव संसाधन तथा भौतिक पूर्वाधार) क्षमतामा सुधार ल्याउन आवश्यक छ। मानविय सीप र क्षमताको अधिकतम उपयोग गर्दै काममा नयाँपन तथा शैलीलाई सिर्जनशील एवम् परिणाममुखी नबनाए सम्म सेवा प्रवाह गर्ने निकायहरूको संस्थागत क्षमताको दीर्घकालीन विकास हुँदैन । स्थानीय सरकारद्वारा प्रवाह गरिएका सेवा, सुविधा तथा वस्तु आमनागरिकका अपेक्षा र चाहना अनुरूपका हुन सकेनन् भने त्यसले जननिर्वाचित प्रतिनिधि र कर्मचारी

संयन्त्रप्रति विश्वसनीयता घट्नुका साथै राज्य र व्यवस्था प्रति पनि नागरिकहरूमा नैराश्यता बढ्छ । तसर्थ, सबै स्थानीय सरकारले मानव संसाधन, विधि र कार्यप्रणाली तथा संस्थागत क्षमताको क्रमिक रूपमा वृद्धि गरी नागरिक प्रति पूर्णरूपमा उत्तरदायी स्थानीय सरकारको रूपमा काम गर्न आवश्यक छ । संघीयताको सफल कार्यान्वयनमा स्थानीय तहको योजना तर्जुमाको महत्वपूर्ण भूमिका हुने भएकाले यो क्षमता विकास दिग्दर्शन तयार गरिएको छ । स्थानीय सरकारलाई आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न तथा उक्त योजनाको कार्यान्वयनबाट नागरिकहरूका लागि मितव्ययी तरिकाले गुणात्मक सेवा प्रदान गर्न सहज होस् भन्ने अभिप्रायले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको दफा ११४ बमोजिम संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट तयार भएको "क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६" अनुरुप यो अन्नपूर्ण गाउँपालिको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरिएको छ । किन भने हाल स्थानीय तहहरु नागरिकका घर दैलोका सरकार हुन । नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको हुँदा सबै स्थानीय तहहरु संस्थागत रुपमा सवल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्वका र पूर्ण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम हुनु जरुरी छ ।

भूगोल र जनता स्थानीय सरकार नजिक भएको हुँदा स्थानीय तहहरु नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि एकिकृत कार्य गर्ने जिम्मेवार निकाय हुन् । संविधान प्रदत्त एकल र साझा अधिकार र जिम्मेवारीहरूलाई कुशल रूपमा सम्पादन गरी नागरिकहरूलाई छिटो, छरितो, कम झन्झटिलो, पारदर्शी र गुणात्मक सेवा प्रवाह प्रवाह गर्ने जिम्मेवारी र दायित्व स्थानीय सरकारको कार्यक्षेत्रमा रहेको छ । स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका कर्मचारी तथा जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरूको क्षमतामा भर पर्दछ । तर अधिकांश स्थानीय सरकारहरु बहुआमिक चुनौतिहरुको सामना गर्नुपर्ने अवस्थामा छन् । ती मध्ये कर्मचारी तथा प्रतिनिधिमा क्षमताको कमि अधिक भएको पाईन्छ । यस्तो अवस्थामा स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउनु पर्ने कानूनी र नैतिक दायित्व रहेको तर जिम्मेवारीका अनुपातमा पूर्ण कार्य क्षमतामा कमि हुँदा सेवा प्रवाह चुस्त नहुन सक्छ । नागरिकका न्युनतम आवश्यकता पहिचान गर्न सकिदैन । विकासका कार्यहरुको प्राथामिकिकरणमा अलमल हुन्छ । समृद्धिको यात्रा कहाँबाट सुरु गर्ने भन्नेमा अलमल हुन्छ । विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न नसकेको हुन सक्छ ।

यसै परिप्रेक्षलाई ध्यानमा राखि स्थानीय तहका कर्मचारी तथा निर्वाचित प्रतिनिधिहरुको क्षमता विकास र कार्य संम्पादनमा सुधार लगायतका अन्य संस्थागत सुधार लगायतका कार्य गर्न कास्की जिल्ला अन्नपूर्ण गाउँपालिको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गर्न अन्नपूर्ण गाउँपालिका र सुशासन तथा विकास अध्ययन केन्द्र, इमाडोल, ललितपुर बिच मिति २०७९ चेत्र ८ मा सम्झौता भएको हो ।

१.२ क्षमता विकास योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान अनुसार स्थानीय सरकारहरु नागरिकको घरदैलोका सरकारी निकाय हुन् जसलाई संविधानले विधायिकी, कार्यकारी र न्यायिक अधिकारहरु प्रदान गरेको छ । यिनिहरु संस्थागत रुपमा स्थापित सरकार भएर मात्र पुग्दैन । देशको संघीयता बलियो र सुशासित बनाउन यिनीहरुले प्रजातान्त्रिक मूल्य र मान्यता स्थापित गर्दै नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि सुशासन सहित विकास र सेवा प्रवाहको वातावरण तयार गरि सबैले महशुस गर्ने गरी विकास सेवा प्रवाहको वातावरण तयार गरि सबैले महशुस गर्ने गरी विकास र समृद्धि अगाडी बढ्नुपर्ने हुन्छ ।

स्थानीय सरकारहरु संस्थागत रुपमा स्थापित भए तर परिवर्तन पछिको बढ्दो जनअपेक्षा अनुसार कार्य गर्न संस्थागत क्षमता र मानव संसाधनको क्षमता बढि महत्वपूर्ण हुन्छ र यसको विकास गर्न धेरै बाँकी छ ।

अन्नपूर्ण गाउँपालिको क्षमता विकास योजना तयार गर्नुको मूल कारण भनेको स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने सामाजिक, आर्थिक, वातावरणीय गतिविधि तथा पूर्वाधार विकास निर्माणका कार्यहरूलाई दिगो र परिणाममुखी बनाउन तथा संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न संस्थागत संरचनामा भएको कमी तथा विविध विषयको जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरुको क्षमतामा रहेको कमीलाई पहिचान गरी सो कमी पुरा गर्न संस्थागत र मानव संसाधन विकासका लागि उपायहरुको खोजि र कार्यान्वयनको खाका तयार गर्नु अपरिहार्य भएको छ ।

त्यसैगरी विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकासका साथै आपूर्ति र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरी आवश्यकता बोध गरेका क्षेत्रमा ज्ञान, सीप र धारणा विकास तथा जनउत्तरदायी शासन प्रणाली स्थापित गर्न आवश्यक रहेको हुँदा पनि यो योजना बनाउनु परेको हो । यसलाई निम्न अनुसार संक्षेपिकरण गरिएको छ ।

१ स्थानीय सरकारबाट सञ्चालन गरिने विकासका विविध आयामहरु दिगो र परिणाममुखी बनाउन ।

२ संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनको सुनिश्चितता कायम गर्न ।

३ संस्थागत संरचनामा भएको कमी पहिचान गरी परिपूर्तिको उपाय पहिचान र कार्यान्वयन गर्न ।

४ जिम्मेवारीमा बसेका कर्मचारी, प्रतिनिधि तथा सरोकारवलाहरुमा रहेको कमी र सुधारका उपाय खोजी र कार्यान्वयन खाका तयार गर्न ।

५ विकास प्रशासनका नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाउदै लैजान ।

६ नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्न सक्ने गरी आपूर्ति र माग दुवैमा आधारित क्षमता विकास गर्न ।

१.३ क्षमता विकास योजनाको उद्देश्य

अन्नपूर्ण गाउँपालिको कार्यालयमा विभिन्न जिम्मेवारीका पदमा रहेका कर्मचारी तथा नेतृत्व तहको जिम्मेवारीका अनुपातमा पूर्ण कार्य क्षमतामा कमी हुँदा सेवा प्रवाह चुस्त नहुन सक्छ र नागरिकका न्युनतम

आवश्यकता पहिचान गर्न नसकि विकासका कार्यहरुको प्राथामिकि करणमा अलमल भै समृद्धिको यात्रा नै अलमलमा पर्न गएको अवस्थालाई संवोधन गर्न जरुरी छ ।

क्षमता विकास योजना तयार गर्नुको मूल उद्देश्य योजनाको कार्यान्यनबाट अन्नपूर्ण गाउँपालिको कार्य सम्पादनमा सुधार ल्याउने हो । साथै क्षमता विकास योजना तर्जुमाको अर्को उद्देश्य भनेको विकास प्रशासनका विभिन्न नवीनतम आयाम, प्रविधि र मान्यता अनुसार स्थानीय सरकारलाई क्रमिक रूपमा प्रविधियुक्त बनाई संस्थागत विकास गरी नागरिकहरूको आशा र अपेक्षा अनुसार काम गर्नसक्ने बनाउन संस्थागत क्षमता र मानव संसाधनमा रहेको क्षमताको कमीलाई पहिचान गरी क्षमता विकासका उपायहरुको खोज तथा विश्लेषण गरी ३ वर्षे योजना खाका (२०८०/२०८१-२०८२/२०८३) तयार गर्नु हो । यसका निहित उद्देश्यहरु यसप्रकार छन्,

- स्थानीय सरकारको सवल र कमजोर पक्षहरूको पहिचान लगायत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मंत्रालयबाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को विधि र प्रकृया अपनाई संविधान तथा प्रचलित कानूनहरूबाट स्थानीय सरकारलाइ प्राप्त अधिकार अनुरूप जनउत्तरदायीपूर्ण ढंगबाट कार्य सम्पादन गर्नका लागि संस्थागत र मानव संसाधनकको क्षेत्रमा रहेको अभाव पहिचना र सोको परिपूर्ति गर्न क्षमता विकासका आश्यक उपायहरुको सहभागितामूलक ढंगबाट पहिचन गरी विस्तृत योजना खाका तयारी गर्नु ।
- यो योजना कार्यन्वयनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको आंकलन र परिपूर्तिका विभिन्न स्रोत र उपायहरुको खोजि गर्ने ।
- प्रभावकारी सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक ज्ञान, सीप, धारणा र विद्यमान क्षमता बीचको फरक पहिचान र आवश्यकतामा आधारित क्षमता विकासका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्न मार्गदर्शन गर्नु ।

१.४ क्षमता विकास योजनाको तयारीका नीतिगत तथा कानूनी आधारहरु

यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा नेपालको संविधानमा उल्लेखित मौलिक हक र कर्तव्य, नीति र निर्देशक सिद्धान्त र संविधानको अनुसूचि ८ र ९ मा उल्लेखित स्थानीय सरकारहरुका एकल र साझा अधिकारहरुको उपयोग गर्नुपर्ने कुराहरुलाई मध्यनजर गरिएको छ । स्थानीय सरकार संस्थागतरुपमा संवैधानिक अधिकार सहित अस्तित्वमा आए पनि उसलाई प्रभावकारी बनाउन संस्थागत रुपमा सवल र संस्थाको उद्देश्य अनुरुप कार्य जिम्मेवारी पुरा गर्न क्षमतायुक्त मानवशक्तिको आवश्यकता पर्ने हुँदा सोको व्यवस्था गर्नु सरकारको कानूनी दायित्व हो ।

क्षमता विकास योजना तयारीका क्रममा नेपालको संविधानले अंगिकार गरेका धाराहरु भाग ३ मौलिक हक र कर्तव्य सम्बन्धी समानताको हक (धारा १८), सम्पत्तिको हक (धारा २५), सूचनाको हक (धारा २७), शिक्षा सम्बन्धी हक (धारा ३१), रोजगारीको हक (धारा ३३), श्रमको हक (धारा ३४) स्वास्थ्य सम्बन्धी हक (धारा ३५), खाद्य सम्बन्धी हक (धारा ३६), आवासको हक (धारा ३७), महिलाको हक (धारा ३८), बालबालिकाको हक (धारा ३९), दलितको हक (धारा ४०) जेष्ठ नागरिकको हक (धारा ४१), सामाजिक न्यायको हक (धारा ४२), सामाजिक सुरक्षाको हक (धारा ४३) र उपभोक्ताको हक (धारा ४४) लाई यथेष्ट ध्यान दिईएको छ । स्थानीय सरकारहरु प्रत्यक्ष वा परोक्ष रुपमा यी जनसरोकारका विषयहरु र यसका सेवा प्रवाहमा जोडिएका हुन्छन् ।

त्यसैगरी भाग ४ राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व सम्बन्धी धारा ५० अनुसारका सिद्धान्तहरु र धारा ५१ विकास सम्बन्धी नीति, प्राकृतिक साधन स्रोतको संरक्षण र उपयोग सम्बन्धी नीति, नागरिकका आधारभूत आवश्यकता सम्बन्धी नीति, श्रम र रोजगार सम्बन्धी नीति, सामाजिक न्याय र समावेशीकरण सम्बन्धी नीति, न्याय र दण्ड सम्बन्धी नीति, पर्यटन सम्बन्धी नीति र अन्तराष्ट्रिय सम्बन्ध सम्बन्धी नीतिका समेतलाई ध्यानमा राखिएको छ ।

त्यसैगरी स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ को २ मा उल्लेख भए बमोजिम स्थानीय सरकारले आफूलाई आवश्यक पर्ने ऐन तथा नीति नियम बनाउनुपर्ने सन्दर्भलाई पनि ख्याल गरिएको छ ।

१.५ क्षमता विकास योजना तर्जुमा प्रकृया

क्षमता विकास योजना तयारी एकै पटक र सामान्य ढंगले हुने कुरा होईन । यसको प्रयोजनका लागि निश्चित चार चरणका कार्यहरु गरी योजना तर्जुमा पुरा गरिएको छ । जो तल चित्रमा दिईएको छ ।

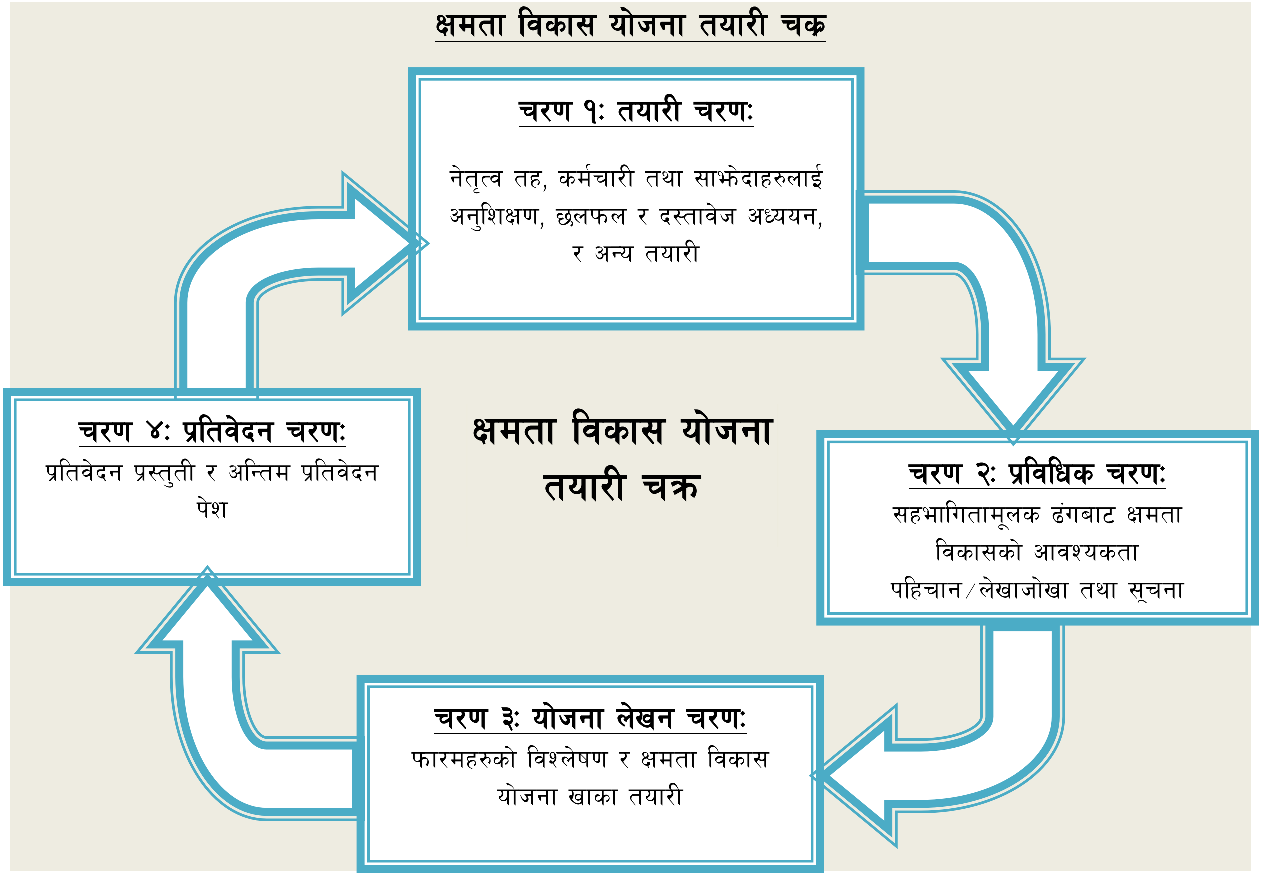

चरण १: तयारी चरण:

२०७९ चैत्र ८ गते अन्नपूर्ण गाउँपालिका र सुशासन तथा विकास अध्ययन केन्द्र, इमाडोल, ललितपुर बिच कार्य सम्झौता पश्चात तयारी चरणको सुरुवातमा दस्तावेज अध्ययन, र अन्य तयारीका साथ अन्नपूर्ण गाउँपालिको सभा हलमा प्रारम्भिक कार्यशाला गोष्ठी संचालन गरि छलफल गरी कार्यतालिकामा सहमती गरियो ।

चरण २: प्राविधिक चरण

क्षमता विकास योजना तयारीका लागि प्राविधिक चरणमा निम्न कार्यहरु सम्पादन गरिएको थियो ।

सह चरण १	**क्षमता विकास समन्वय समिति गठन २०७९ चैत्र ८ पुरानै समितिलाई कायम गरियो**
सह चरण २	**क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रियाबारे एक दिने अभिमुखीकरण २०७९ चैत्र ८ गते**
सह चरण ३	**मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा २०७९ चैत्र ८ गते देखी जेठ ५ सम्म**
सह चरण ४	**नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखाः २०७९ चैत्र ८ गते देखी २०७९ जेठ ५ गते सम्म**
सह चरण ५	**आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा २०७९ चैत्र ६ गते देखी २०७९ जेठ ५ गते सम्म**
सह चरण ६	**क्षमता विकाससँग सम्बन्धित स्रोत व्यक्ति र सरोकारपक्षहरूको पहिचान २०७९ चैत्र ८ गते देखी २०७९ जेठ ५ गते सम्म**
सह चरण ७	**संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान**
सह चरण ८	**शाखागत र विषयगत रुपमा मानव संशाधनको क्षमता लेखाजोखा चैत्र ८ गते देखी २०७९ जेठ ५ गते सम्म**
सह चरण ९	**मानव संशाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आँकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचानः २०७९ चैत्र ८ गते देखी २०७९ जेठ ५ गते सम्म**

क्षमता विकास योजना तयारीमा यो प्रमुख चरण हो । यो चरणमा स्थानीय सरकारका कर्मचारी, निर्वाचित प्रतिनिधीहरु र अन्य सरोकारवालाहरुसग प्रत्यक्ष भेटघाट, छलफल, अनुशिक्षण लगायत संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मंत्रालयबाट तयार पारिएको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ मा उल्लेखित फारामहरु प्रयोग गरी क्षमता लेखाजोखा तथा क्षमता विकासका आवश्यकता पहिचान गरिएको थियो । यो चरण पुरा गर्न विभिन्न सहचरणहरुको उपयोग गरिएको थियो ।

१. क्षमता विकास समन्वय समिति गठन

क्षमता विकास योजना तयारी दिग्दर्शन, २०७६ ले निर्दिष्ट गरेका जिम्मेवारीहरुका लागि कार्यगाउँपालिका सदस्यहरु समेत सहभागी रहेका अनुशिक्षणका सहभागीहरुको निर्णयबाट हाल अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा रहेको सार्वजनिक सेवा तथा क्षमता विकास समितिलाई नै निरन्तरता दिने निर्णय गरियो ।

समन्वय समितिः

संयोजक, कार्यगाउँपालिका सदस्य भूसाल घर्ती वडा नं. १०
सदस्य, डिल्लीराज भण्डारी वडा नं. २
सदस्य, पशुपती के.सी वडा नं. ४
सदस्य, राम बहादुर वि.क. वडा नं. ५
सदस्य, निलकण्ठ जैसी वडा नं. ६
सदस्य, जविन्द्र मगर वडा नं. ९
सदस्य, आस माया वि.क. वडा नं. ११
सदस्य, गौमाया नेपाली वडा नं.८
सदस्य-सचिव ठाकुर प्रशाद अधिकारी अन्नपूर्ण गाउँपालिका प्रशासन शाखा प्रमुख

माथिको क्षमता विकास समन्वय समिति गठन निम्न जिम्मेवारीका लागी गरिएको छ,

- संस्थागत तथा मानव संशाधन क्षमता विकास योजना तर्जुमामा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने ।
- क्षमता विकास सम्बन्धी नीति तथा रणनीतिहरू तर्जुमा गरी कार्यगाउँपालिका मार्फत् सभाबाट पारित गराउने र कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने ।
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अद्यावधिक गर्ने गराउने,
- क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गराउने,
- स्थानीय सरकारको क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू बीच समन्वय गर्ने गराउने,
- समितिले सूचकमा आधारित भई क्षमता विकास कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने,
- कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा कार्यक्रमको अनुगमन र समीक्षा गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धमा अन्य सहयोगी निकायहरू विच समन्वय गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अध्ययन, अन्वेषण गर्ने गराउने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

२. क्षमता विकासको योजना तर्जुमा प्रक्रिया बारे एक दिने अभिमुखीकरण

मिति २०७९ चैत्र ८ गतेका दिन अन्नपूर्ण गाउँपालिका निर्वाचित जनप्रतिनिधि, गाउँपालिका कर्मचारी संस्थाका प्रतिनिधि गरी जम्मा ३९ जनाको उपस्थितिमा एक दिने अनुशिक्षण गरियो । सो अनुशिक्षण पश्चात विभिन्न चरणको छलफलबाट निम्न अनुसारको लेखाजोखा गरियो ।

३. मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि २ मा तोकिएको ढाँचा अनुसारका पाँच वटा विषयगत क्षेत्रमा सम्बन्धीत महाशाखा/शाखा/एकाईका प्रमुखहरू सानो-सानो समूहमा छलफल गराई स्व–मूल्यांकन विधिबाट संस्थागत क्षमता लेखाजोखाका लागि विवरण संकलन गरी संकलित विवरणहरूको विश्लेषणबाट गाउँपालिको लागि आवश्यक महसुस गरिएका मागमा आधारित संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

४. नेतृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखाः

अन्नपूर्ण गाउँपालिका अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष लगायत वडा अध्यक्ष, कार्यगाउँपालिका सदस्य र गठित समिति, उपसमितिका संयोजकहरूका लागि पनि सानो-सानो समूहमा संवाद गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि ३ मा तोकिएको ढाँचा अनुसार नेतृत्व क्षमता लेखाजोखाका लागि स्व–मूल्यांकन विधिबाट विवरण संकलन गर्ने कार्य गरि नेतृत्व तहले आवश्यकता महसुस गरेको संस्थागत क्षमता विकासको आवश्यकता पहिचान गरियो ।

५. आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखाः

सीमित संख्यामा अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका पदाधिकारीहरु सँगै बसेर कार्य सम्पादन अवस्थाको अवलोकन गर्दै सम्पादन गरेका कार्यहरूको समीक्षा गर्दै स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व–मूल्यांकन दस्तावेजहरूको को नतिजाको अध्ययन गरि अनुसूचि ५ को उपयोगबाट आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गरिएको थियो ।

६. क्षमता विकास सगसम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारपक्षहरूको पहिचान

योजना तर्जुमाकै समयमा सहभागितामूलक विधि र हाम्रो अनुभवका आधारमा अनुसूचि-६ अनुसार विभिन्न प्रकारका क्षमता विकास कार्यका लागि आवश्यक पर्ने स्रोत व्यक्ति र सरोकारवालाहरुको पहिचान गरिएको थियो ।

७. संस्थागत क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आंकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान

संस्थागत क्षमाता विकासका लागि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा कर्मचारी बढी अनुभवि हुने हुँदा अधिकांश बजेट आंकलन उहाँहरुको अनुभवबाट र पहिचान गरिएका क्षमता विकास सगसम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरूसँगको संवादका माध्यमबाट तय गरिएको थियो । त्यसैगरी आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोतपनि छलफल बाटै तय गरिएको थियो ।

८. शाखागत र विषयगत रुपमा मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा

पदाधिकारी र कर्मचारीसँगको छलफलका आधारमा दिग्दर्शनको अनुसूचि-८ अनुसार स्थानीय सरकारको शाखागत रूपमा रुपमा विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा गरि ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु) शाखाकै कर्मचारीहरुबाट प्रस्ताव गरियो ।

९. मानव संसाधन विकास योजना कार्यान्वयनको समय र बजेट आंकलन तथा लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचानः

मानव संसाधन विकासका लागि पनि क्षमता विकासको प्रकृति अनुसारको समय र स्रोत व्यक्ति वा संस्था आवश्यक पर्ने हुँदा छलफलकै माध्यमबाट समय निर्धारण गरियो र आवश्यक बजेटको हकमा मानव संसाधन विकासका लागि पनि कर्मचारी र पहिचान गरिएका क्षमता विकाससगसम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरूसँगको संवादका माध्यमबाट आवश्यक लागत तय गरिएको थियो । त्यसैगरी आवश्यक पर्ने लागत व्यहोर्ने स्रोत पनि छलफल बाटै तय गरिएको थियो ।

चरण ३: संस्थागत क्षमता विकास र मानव संसाधन विकास योजना लेखन चरण:

उपरोक्त विभिन्न स्तरको अध्ययन, स्वमूल्यांकन तथा विश्लेषण पछि क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि ७ र १० मा उल्लेख भएको फारामको ढाँचामा **स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास योजना र स्थानीय सरकारको मानव संसाधन विकास योजना** तयार गरियो र सो को आधारमा समग्ररुपमा स्थानीय सरकारको ३ वर्षे क्षमता विकास योजना तयार गरियो ।

चरण ४: प्रस्तुति र प्रतिवेदन चरण

४.१ प्रारंभिक प्रगतिबारे प्रस्तुतीः अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा अध्ययन तथा क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरुको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तय गर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछि को संश्लेषण गरी गाउँपालिका तहमामा प्रारंभिक उपलब्धी र प्रगतिबारे छलफलका माध्यमबाट प्रस्तुति गरीयो ।

४.२ क्षमता विकास योजनको मस्यौदा प्रतिवेदन तयारी र प्रस्तुतीः क्षमता लेखाजोखा र क्षमता विकासका उपायहरुको पहिचान गर्ने, आवश्यक लागत तय गर्ने तथा कार्यान्वयनको समय सीमा र लागत व्यहोर्ने स्रोत पहिचान पछिको समग्र विश्लेषण गरी मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरी आवश्यक अध्ययन र सुझावका लागि अन्नपूर्ण गााउँगाउँपालिकामा पठाईएको थियो ।

४.३ क्षमता विकास योजनाको वैधानिकता र अन्तिम प्रतिवेदन पेशः अन्नपूर्ण गाउँपालिका निर्वाचित जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरु विच छलफल र पृष्ठपोषणका लागि सहजिकरण गरिएको कार्यशाला बाट प्राप्त सुझावहरुलाई समेत समावेश गरी यो अन्तिम प्रतिवेदन पेश गरिएको हो ।

परिच्छेद २: अन्नपूर्ण गाउँपालिको परिचय

अन्नपूर्ण गाउँपालिको वर्तमान क्षमता विश्लेषण र विकासका आवश्यकता पहिचान गरी क्षमता विकास योजना तर्जुमा गर्न वर्तमान अवस्थामा अन्नपूर्ण गाउँपालिको संक्षिप्त वस्तुस्थिति र वर्तमानको भौतिक स्रोत साधन र मानव संसाधनको संस्थागत संरचनाको बढि महत्व रहन्छ । तसर्थ यस परिच्छेदमा खास गरी गाउँपालिको तथ्यांकमा आधारित भै संक्षिप्त परिचय प्रस्तुत गरिएको छ ।

२.१ अन्नपूर्ण गाउँपालिको परिचय

अन्नपूर्ण गाउँपालिका नेपालका पुरानो प्रशासनिक विभाजन अनुसार कास्की जिल्लामा र हाल गण्डकी प्रदेशमा पर्दछ । अन्नपूर्ण गाउँपालिका भौगोलिक हिसाबले ८३०, ४२’०”N देखि ८३०, ५७’०”N पूर्व देशान्तर सम्म र २८०, ३६’४५”N देखि २८०, १५’१५”N उत्तरी अक्षांश सम्म अवस्थित छ । ४१७.७४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल रहेको यस अन्नपूर्ण गाउँपालिको उत्तरमा मनाङ, पश्चिमतर्फ म्याग्दी जिल्ला, दक्षिणमा पर्वत र पोखरा महानगर र पूर्वमा माछापुच्छ्रे गाउँपालिका रहेका छन् । नेपाल मिति २०७३।११।२७ गतेको निर्णयअनुसार साविकका गाविसहरू दाङसिङ, घान्द्रुक, सल्यान, लुम्ले, ढिकुरपोखरी तथा भदौरे तामागी गाउँ विकास समितिका १ र २ वडा समावेश गरी अन्नपूर्ण गाउँपालिका घोषणा गरिएको हो । शैक्षिक हिसाबमा यस गाउँपालिकामा सामुदायिक र संस्थागत गरी १८ वटा मा.वि. र ३९ वटा आ.वि. गरी जम्मा ५७ वटा शिक्षण संस्थाहरू संचालित छन् जसमा २ वटा मा.वि. र ३ वटा आ.वि. मात्र संस्थागत रहेका छन् । मध्यपहाडि लोकमार्गले बिचबाट चिरेर गएको यस गाउँपालिकामा केही महत्वपूर्ण बजार केन्द्रहरू समेत रहेकाले प्राकृतिक स्रोतसाधन, मानवीय विकास र विकासका दृष्टिले प्रचुर सम्भावना बोकेको नगरोन्मुख गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकामा विभिन्न जातजाति तथा धर्म मान्ने व्यक्तिहरूको बसोबास रहेको छ । जनगणना २०६८ को तथ्याङ्क अनुसार सबैभन्दा बढी ब्राम्हण (पहाडी) जाति ६,७७४ जना (२८.९३ प्रतिशत), दोश्रोमा कामी ४,८६४ जना (२०.७७ प्रतिशत) र तेस्रोमा गुरुङ ४१६३ (१७.७८ प्रतिशत) हरूको बसोबास रहेको छ । यस गाउँपालिकामा ११ वडाहरू रहेका छन् । गाउँपालिको शहरी क्षेत्रको रुपमा विकसित भएका क्षेत्रहरूमा व्यापार, उद्योग, कलकारखाना, प्राकृतिक श्रोत तथा सामाजिक महत्वका क्षेत्रहरू रहेका छन् । औषत पारिवारिक आम्दानीमा कृषि व्यवसायको सबैभन्दा ठूलो हिस्सा रहेको छ र स्थानीय बासिन्दाको आम्दानीको अर्को मुख्य श्रोतको रुपमा वैदेशिक रोजगारी पनि एक हो भने पर्यटन ठूलो सम्भावना बोकेको आर्थिक मेरुदण्ड हो । परम्परागत प्रणालीको कृषि व्यवसायको विकल्प खोजिरहेका यहाँका बासिन्दा आधुनिक जीवनशैलीमा रमाउन थालेका छन् । स्थानीय जनशक्ति मजदुरी तथा अध्ययनका लागि विदेशिने क्रम बढिरहेको छ । यस गाउँपालिकामा आधारभूत देखि उच्च शिक्षासम्म प्रदान गर्ने शैक्षिक संस्था रहेका छन् । प्राविधिक शिक्षा र माथिल्लो तह अध्ययनका लागि यस गाउँपालिका स्थानीय विद्यार्थीहरू छिमेकी महानगरगाउँपालिका तथा अन्य जिल्लामा जाने गरेका छन् । अधिकांश घरमा विद्युतीकरण भएको भए तापनि केही सिमान्तकृत वर्गमा रहेका नागरिक भने विद्युतीय उपभोगको पहुँचमा पुग्न सकिरहेका छैनन् । योजनाबद्ध विकास कार्यक्रम कार्यान्वयन तथा आवश्यक आर्थिक व्यवस्थापनमा कठिनाई हुनुले यस गाउँपालिका क्षेत्रको अपेक्षित विकास हुन सकिरहेको देखिंदैन ।

भौगोलिक अवस्थिति

अन्नपूर्ण गाउँपालिका नेपालको प्रशासननक नवभाजन अनुसार कास्की जल्लामा र हाल गण्डकी प्रदेशमा पर्दछ । अन्नपूर्ण गाउँपालिका भौगोलिक हिसाबले ८३०, ४२'०"N देखि ८३०, ५७'०"N पूर्व देशान्तर सम्म र २८०, ३६'४५"N देखि २८०, १५'१५"N उत्तरी अक्षांश सम्म अवस्थित छ । ४१७.७४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल रहेको छ । यस गाउँपालिको उच्च भागहरुमा हिमाली प्रकृतिका खेतीबालीहरु तल्लो क्षेत्रमा पहाडी र तल्लो क्षेत्रमा पहाडी खेतवालीहरुको प्रचुर संभावना रहेको छ । हिमाल, वर्षा, जंगल र जलाधार क्षेत्र यस गाउँपालिका आभूषण हुन् । यस गाउँपालिको धरालीय स्वरुप पहाड र हिमाली क्षेत्र भिरालो रहेका कारण समथर जमिनको कमी भए पनि उल्लेखनिय कृषि उर्वर जमिन रहेको छ । यस गाउँपालिका "कृषि, पर्यटन, उर्जा र पूर्वाधार अन्नपूर्ण समृद्धिको आधार" भन्ने नाराका साथ उज्वल भविष्यको आशामा रहेको देखिन्छ । मध्य पहाडी लोकमार्गले बीचबाट चिरेर गएको यस गाउँपालिकामा केहि महत्वपूर्ण बजारहरु रहेका छन् । जंगल र जलाधार क्षेत्र प्रशस्त भएको यस गाउँपालिका प्राकृतिक श्रोत साधनको दृष्टिले अत्यन्तै धनी छ । फेवा तालको जलाधार क्षेत्रको रुपमा रहेको यस गाउँपालिका सो क्षेत्रको अधेरी खोला लगायत मोदी खोला, भुरुङ्दी खोला, धोती खोला तथा अन्य साना खोलाहरूमा जलविद्युत उत्पादनको हिसाबले पनि उतिकै संम्भावना रहेको छ ।

जिल्लाको माथिल्लो भागमा रहेको यस गाउँपालिकामा भौगोलिक विविधताले गर्दा मौसम र यहाँको हावापानीमा पनि विविधता पाइन्छ । यो गाउँपालिका समुद्री सतहबाट ८४० मिटर उचाई देखि ८०९१ मिटर सम्मको उचाईमा अवस्थित छ । माथिल्लो भागमा रहेका डाँडाहरुमा पानी परेको अवस्थामा र हिउँदे महिनामा प्राय जसो हिउँ पर्ने गरेको पाइन्छ ।

तलदेखि माथि सम्मको विभिन्न भौगोलिक धरातलको कारणले गाउँपालिको क्षेत्रभित्र उष्ण, समशीतोष्ण र शीतोष्ण खालको हावापानी पाइन्छ । उष्ण हावापानी करिव ४ सय मिटर देखि हजार मिटरसम्मको उचाइमा, समशितोष्ण २ हजार देखि ३ हजार मिटरसम्म र शितोष्ण ३ हजार मिटर देखि माथि पाइन्छ । भू-वनौट तर्फ अध्ययन गर्दा गाउँपालिकामा नदी किनारका सम्म परेका केही खेतहरु पाइन्छन् भने विचको पहाडी खण्डमा गरा परेका खेतवारी र जङ्गलहरु यथेष्ट पाइन्छन् । माथिल्लो लेकाली क्षेत्रमा वन जङ्गल कम हुने र सानातिना देवदारका रुखहरु, धुपी, सल्ला तथा वुट्यानहरु पाइन्छन् ।

यहाँको अधिकांश जमिनको क्षेत्रफल भिरालोपना भएको हुनाले माटोको वनावटमा धेरै ठाउँमा समानान्तार पाइन्छ । उवर्रा माटोको क्षयीकरणले गर्दा यस गाउँपालिको अधिकांश भागमा रातो माटो, वलौटे दोमोट र कालो र कमेरो माटो पाइन्छ । केही समथर भू-भाग उर्वरा माटो भएकोले सो स्थानमा राम्रो कृषि उत्पादन हुन्छ । तल वेशी ठाउँहरुमा मलिलो, पाँगो तथा कालो माटो र ढुङ्गयान तथा पत्थरयुक्त माटो समेत पाइन्छ ।

नेपालको सबैभन्दा धेरै बर्षा हुने ठाउँ लुम्ले यसै गाउँपालिकामा पर्छ । जलवायुको हिसाबले यस गाउँपालिकामा समशितोष्ण प्रकारको हावापानी रहेको छ । प्रदेशीय हावापानी पाईएता पनि बाह्रै महिना एकैनासको हावापानी छैन । चैत्र महिना देखि अश्विनको शुरुसम्म गर्मी हुन्छ । अश्विन, कार्तिक र फागुनमा यहाँको हावापानी समशितोष्ण हुन्छ भने मंसिर, पौष र माघमा जाडो नै हुन्छ । जेठ महिनाको अन्त्य देखि आश्विनको सुरुसम्म मनसुनी वायुका कारण प्रशस्त बर्षा हुने गर्छ । गर्मीयाममा यहाँको तापक्रम औषत अधिकतम २३.८ डिग्री सेल्सियस सम्म पुग्छ भने हिउँदमा न्यूनतम ५ डिग्री सेल्सियस सम्म पुग्छ । यस गाउँपालिको १२ महिनाको औषत तापक्रम र वर्षाको विवरण तलको तालिकामा दिईएको छ । हालसम्म सबैभन्दा बढी वर्षा ९ जुलाई २०१७ मा ३०८.३ मि.मि. वर्षा भएको छ ।

जनसंख्या तथा घरपरिवार विवरण

कुनै पनि स्थानको जनसंख्या, विकासको साधन र साध्य दुवैको रुपमा रहेको हुन्छ । विकासको लागि आवश्यक अन्य आर्थिक, भौतिक साधनहरूको परिचालन मानव श्रोतबाट नै हुने भएकाले विकास योजना तर्जुमा गर्दा यसको बनावटको विविध पक्षहरूको अध्ययन र विश्लेषणको आवश्यक हुन्छ । नेपालमा गाउँपालिका स्तरमा जनसंख्याको विविध पक्षको तथ्याङ्क प्रत्येक १० वर्षमा हुने राष्ट्रिय जनगणनाको साथै गाउँपालिका स्तरमा घरधुरी सर्वेक्षण मार्फत समेत प्राप्त हुने गरेको छ । यहाँ राष्ट्रिय जनगणनाबाट प्राप्त नतिजाको आधारमा जनसंख्याका विविध पक्षहरूको विश्लेषण गरिएको छ । वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस गाउँपालिको कुल जनसंख्या २३४१७ रहेको छ भने परिवार संख्या ६०२९ रहेको छ । यस गाउँपालिको जनघनत्व ५६ प्रतिवर्ग कि.मि. रहेको छ ।

तालिका १ जनसंख्या तथा घरपरिवार विवरण

वडा नं.	घर परिवार सङ्ख्या	पुरुष	महिला	जम्मा	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि	जनघनत्व
१	५९९	९८७	१२२८	२२१५	६.७२	३२९.६१
२	५०५	९०३	११०१	२००४	२.८१	१३.१७
३	७७६	१३९८	१७०१	३०९९	१३.४८	२२९.९०
४	६७०	१०७१	१४१२	२४८३	१०.५४	२३५५८
५	५११	९१८	१११७	२०३५	५.७३	३५५.१५
६	५०२	८३९	१०८७	१९२६	९	२१४.००
७	५५४	१०७१	१२६१	२३३२	४४.५६	५२.३३
८	५००	८७५	१०६४	१९३९	१२.८७	१५०.६६
९	३१०	४८१	६३८	१११९	२९.९३	३७.३९
१०	६१२	१०६५	१२५३	२३१८	२०.३	११४.१९
११	४९०	९८९		१९४७	२६१.८	७.४४
जम्मा	**६०२९**	**१०५९७**	**१२८२०**	**२३४१७**	**४१७.७४**	**५६**

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०६८

जातिगत विवरण

गाउँपालिकाकै पाश्वचित्र अनुसार यस गाउँपालिकामा सामाजिक संरचनाको दृष्टीकोण बाट विविधता रहेको पाइन्छ । गाउँपालिको सामाजिक संरचना हेर्दा वहुभाषिक, वहुधार्मिक, र वहुजातिय संरचना रहेको देखिन्छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा विभिन्न जातजाति, समूहअनुसार जनसंख्याको अवस्थालाई हेर्दा सबैभन्दा बढी जाति ब्राह्मण(पहाडी) ६७७४ जना (२८.९३ प्रतिशत) दोस्रोमा कामी ४८४६ (२०.७७ प्रतिशत) र तेस्रोमा गुरुङ ४१६३ (१७.७८ प्रतिशत) क्षेत्री २०२५ (८.६५ प्रतिशत) मगर १६५५ (७.०७ प्रतिशत) रहेका छन् त्यस्ता दमाई, ढोली, सार्की लगायतका जातजातिको बसोबास रहेको छ ।

भाषा तथा धर्मगत विवरण

यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरु नेपाली भाषाको प्रयोग गर्दछन् सबैभन्दा बढी अर्थात १९३५८ (८२.६७ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ । नेपाली भाषाको वर्चस्व रहेको यस गाउँपालिकामा नेपाली बाहेक गुरुङ्ग (१५.१ प्रतिशत) मगर, नेवारी आदि भाषा वोल्नेहरुको संख्या तुलनात्मक रुपमा न्यून रहेको देखिन्छ । सबै आ-

आफ्ना मातृभाषा बोल्नेहरुको संख्या तुलनात्मक रुपमा न्यून रहेको देखिन्छ । सबै आ-आफ्ना बोल्नेहरुले समेत सरकारी भाषाको रुपमा नेपाली भाषालाई राम्ररी बोल्ने र बुझ्ने गरेको देखिन्छ ।

विकास र गरिबी

अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा फुस तथा खरले छाएको घर २६९(४.४६ प्रतिशत) रहेको छ भने जस्ता तथा च्यादरले छाएको २६१८(४३.४२ प्रतिशत) टायल तथा ढुङ्गाले छाएको संख्या २७४९ (४५.६० प्रतिशत) रहेको छ भने सिमेन्टेट ढलान भएको घरधुरी ३३३ (५.५२ प्रतिशत) रहेको छ । त्यस्तै यस गाउँपालिकामा ८४.२३ प्रतिशत मानिसहरु आफ्नै निजी घरमा बसोबास गर्दछन् भने ११.१० भाडामा, ०.७० संस्थागत रुपमा बसोबास गर्दछन् ।

शिक्षा सम्बन्धी विवरण

वि.सं. २०६८ को जनगणना अनुसार यस गाउँपालिको कुल साक्षरता दर ७०.७२ प्रतिशत रहेको छ जस मध्ये महिला ६३.६८ प्रतिशत रहेको छ भने पुरुष ७९.५५ प्रतिशत रहेको छ । यस गाउँपालिकामा ४० आ.वि. १२ मा.वि. र ५ वटा उ.मा.वि गरि जम्मा ५७ वटा शिक्षण संस्थाहरु रहेका छन् । वर्तमान समयमा निजी क्षेत्रको संलग्नता बढदै गईरहेको अवस्थामा ग्रामीण क्षेत्रमा भने निजी क्षेत्रको न्युन संलग्नता देखिन्छ यद्यपी सामुदायिक र संस्थागत निजी क्षेत्रले शिक्षाको क्षेत्रमा विभिन्न समस्याका बावजुत उल्लेख्य योगदान पुर्याउदै आएको देखिन्छ ।

स्वास्थ्य

यस गाउँपालिका भित्र १ वटा १५ सैयाको अस्पताल १ (निर्माणाधिन) हाइवे अस्पताल १ (निर्माणाधिन) आधारभूत स्वास्थ्य एकाई ६, गाउँघर क्लिनिक १७, खोप क्लिनिक १९ महिला स्यम्सेविका ११४, आयुर्वेद औषधालय १ रहेका छन् ।

खानेपानी तथा सरसफाई

गाउँपालिको कुल ५७४३ घरपरिवार मध्ये (९५.२६ प्रतिशत) धारा पाइपको प्रयोग गरेका पाइएको छ । गाउँपालिकामा ट्युवेल तथा हाते पम्पको प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ४ (०.०७ प्रतिशत) खुल्ला कुवा ईनारको प्रयोग गर्ने घरधुरी सबैभन्दा थोरै ९ (०.१५ प्रतिशत) रहेको छ त्यस्तै मुल धाराको प्रयोग गर्ने को संख्या १८६ (३.०९ प्रतिशत) छन् भने नदी तथा खोलाको स्रोत प्रयोग गर्ने १३ (०.२२ प्रतिशत) रहेको पाइयो ।

यातायात पूर्वाधार

यस गाउँपालिका भित्र सबै वडाहरुमा सडकको कच्ची सडकको पहुँच पुगिसेको छ भने ग्राबेल तथा कालोपत्रे हुने र थप नयाँ ट्र्याक खोल्ने कार्य समेत भईरहेको पाईन्छ । सबै क्षेत्रहरुमा बाह्रै महिना चल्ने सडक सञ्जाल विस्तार हुन सकेको देखिदैन । अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा उत्पादित विभिन्न कृषि उपजहरु जस्तै खाद्यान्न, तरकारी, तेलहन, दलहन, फलफूल, दुग्ध उत्पादन आदिको राम्रो उत्पादन भैरहेकोमा गाउँपालिका सबै वडाहरुमा बाह्रै महिना सवारी साधन चल्ने सडकको सुविधा नभएकोले उत्पादित वस्तुलाई बजारसम्म पु-याउन कठिनाई भएको देखिन्छ । यस गाउँपालिका सबै वडाहरुमा बाह्रै महिना सवारी साधन चल्ने सडकको विस्तार नभएकोले आन्तिरीक यातायातको भरपर्दो सुविधा नभएको हुँदा गाउँपालिका बासीहरुलाई समयमै औषधीको सेवा र बजारमा पहँच पु-याउन सकिएको छैन । गाउँपालिकामा यातायातका विभिन्न साधनहरुको उपभोग भएको देखिन्छ । गाउँपालिकामा टयाक्टर, जिप, कार, बस, ट्याक्सी, मोटरसाइकलहरुको समेत

उपयोग गरिएको देखिन्छ । गाउँपालिका सबै वडाहरुमा बाह्रै महिना सुचारु हुने गरी सडकमार्गहरुको स्तर उन्नति गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

इन्धन उपयोग विवरण(खाना पकाउने इन्धनको आधारमा घरपरिवार

अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा खाना पकाउने इन्धनको प्रमुख स्रोतको रुपमा काठ तथा दाउरालाई प्रयोग गर्ने गरेको पाइन्छ सबैभन्दा बढी ५४०३ (८९.६२ प्रतिशत) रहेको छ । त्यसैगरी दोस्रोमा एल.पी ग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ५६० (९.२९ प्रतिशत) गोबर ग्याँस प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या ३० (०.५ प्रतिशत) मट्टितेल प्रयोग गर्ने १० (०.१७ प्रतिशत) रहेका छन् भने बिजुली प्रयोग गर्ने घरधुरी (०.०५ प्रतिशत) रहेको देखिन्छ ।

बत्ती बाल्ने इन्धनको प्रयोगको आधारमा घरपरिवार

यस गाउँपालिका भित्र बत्ती बाल्न विद्युत प्रयोग गर्नेको घरधुरी संख्या ५६८१ (९४.२३ प्रतिशत रहेको छ । त्यस्तै गाउँपालिका कुल घर धुरीको २८२ (४.६८ प्रतिशत) ले मट्टितेल, ३५ (०.५८ प्रतिशत) ले सोलार र ४ (०.०७ प्रतिशत) घरधुरीले मात्र गोबर ग्याँसको प्रयोग गरेको देखिन्छ ।

२.२ मानव संसाधनको अवस्था

अन्नपूर्ण गाउँपालिका बाट प्राप्त जानकारी अनुसार यस गाउँपालिका भित्र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत देखि ११ वटा वडामा वडा सचिव देखि प्रविधिक लगायत सामान्य सफाई कर्मचारी सम्म गरी ११४ जना कर्मचारी संयन्त्र रहेको छ ।

२.३ अन्नपूर्ण गाउँपालिको स्वाभित्वमा रहेका संस्थाको चल अचल सम्पत्ति विवरणः यस प्रकार छन्

क्र.सं	स्वामित्वमा रहेको सम्पत्ति	संख्या	कैफियत
१	भवन/ जग्गा	२०	वडा कार्यालय १० स्वास्थ्य संख्या १०
२	जिप	१	
३	मोटरसाईकल/ स्कुटर	२२	मोटरसाईकल २०, स्कुटर २
४	कम्प्युटर / ल्यावटप	५३/२३	कम्प्युटर ५३ ल्यावटप २३
५	प्रिन्ट	७८	
६	फोटोकपी मेशिन	१	
७	दराज	५४	
८	अफिस टेवल	१८	
९	कुर्ची	४३५	
१०	रिभल्वभिर चेयर	४३	
११	टिटेवल	१६	

१२	सोफा सेट	१७	
१३	ट्यावलेट	९	
१४	स्क्यानर	९	
१५	प्रोजेक्टर	३	
१६	क्यामरा	३	

परिच्छेद ३: क्षमता विकासको समग्र लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ अनुसार स्थानीय सरकारको क्षमता विकासलाई संस्थागत र मानव संसाधन क्षमता विकास गरी दुई आयाममा विभाजन गरि सोहि अनुकुलका प्रकृयाबाट क्षमता योजना निर्माणलाई अगाडी बढाईएको छ ।

३.१ संस्थागत क्षमता विकास तीन आयाम

सामान्यतया क्षमता विकासलाई तीन आयाममा विश्लेषण गर्न सकिन्छ । सर्वप्रथम संस्थाको संरचनालाई दुरुस्त पार्नु पर्ने एउटा पाटो हो भने संरचनाको जिम्मेवारी अनुकुलन हुने गरी आवश्यक संख्यामा मानव संसाधनको व्यवस्था र तिनिहरुको जिम्मेवारी अनुसारका कार्य गर्नसक्ने गरी ज्ञान, सीप र क्षमताको विकास गर्नु जरुरी छ । यसका अतिरिक्त गाउँपालिकाले जनसमक्ष घरघरै र निरन्तर पुऱ्याउनु पर्ने सेवाहरु पनि हुन्छन् जस्तैः कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानीहरुको मर्मत सेवा, वाली तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि । यी सबै प्रकारका सेवाहरु गाउँपालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्तिबाट मात्र संभव नहुने हुदा अन्य सरोकारवालाहरु तथा वस्तीस्तरकै युवा युवायुवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरुको स्थापना गर्दा गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने कतिपय सेवाहरु स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुनसक्ने बनाउनु पनि क्षमता विकासको परिधि भित्र पर्दछ ।

क्षमता विकासका तीन आयाम:

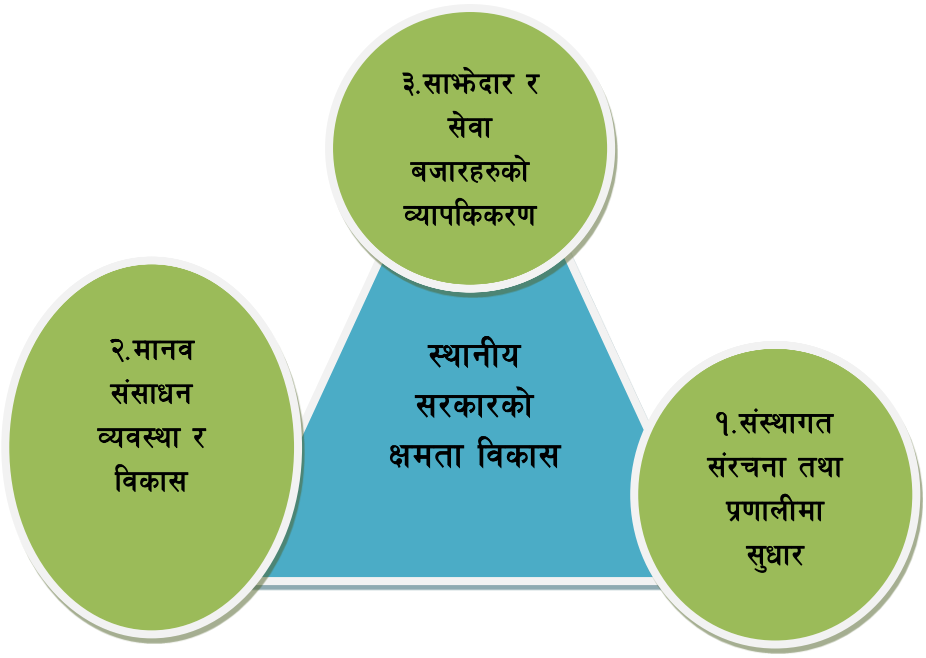

३.२ अन्नपूर्ण गाउँपालिको संस्थागत क्षमता विकास लेखा जोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि २, ३ र ५ अनुसार स्थानीय सरकार संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा, संस्थागत क्षमता (नेतृत्व तह) लेखाजोखा, आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा तथा समुदायका सेवा समुदाय बाटै भन्ने मान्यतालाई पनि आत्मसात गरी आवश्यक सेवा बजारहरुको समेत लेखाजोखा गर्दा विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तीय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन, समन्वय र सहकार्य, मानव

संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, राजस्व परिचालन र वित्तिय अनुशासन जस्ता एकल साझा तथा संघीय कानून बाट व्यवस्थित अधिकारहरुको प्रभावकारी उपयोगका लागि भौतिक स्रोत साधन व्यवस्था, नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि तयारी, मानव संसाधन प्राप्ती र तालिम, गोष्ठी, अध्ययन, अनुसन्धान जस्ता हरेक क्षेत्रमा क्षमता विकासका लागि माग भएको छ ।

आर्थिक, सामाजिक, पूर्वाधार, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन अन्तर्गतका विषयहरु

१. **मागमा आधारित क्षमता लेखाजोखाः** दिग्दर्शनको अनुसूचि २ अन्तर्गतका क्षमता विकास क्षेत्र जस्तैः विकास व्यवस्थापन, संस्थागत संरचना तथा संगठन व्यवस्थापन, वित्तिय व्यवस्थापन, सूचना व्यवस्थापन, सुशासन र समन्वय र सहकार्य जस्ता विषयहरुका अतिरिक्त मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण जस्ता अतिरिक्त विषयहरु माथि शाखागत रुपमा छलफल हुदा अधिकांश शाखाहरु बाट माथी भनिएका क्षमता विकास क्षत्रमा अभिमुखिकरण तथा तालिमहरुको अपेक्षा गरिएको छ भने दिग्दर्शनकै अनुसूचि ३ अन्तर्गत नेतृत्व तहको क्षमता लेखाजोखा हुदा पनि क्षमता विकासका हरेक क्षेत्रमा प्रशिक्षण, अनुशिक्षण, स्रोत साधनको व्यवस्थापन, थप कर्मचारी दरबन्दी जस्ता कुराहरु माग भएको अवस्था छ ।

२. **आपूर्तिमा आधारित क्षमता लेखाजोखाः** त्यसै गरी अनुसूचि ५ को आपूर्तिमा आधारित क्षमताको लेखाजोखा अन्तर्गत गाउँपालिको अधिकारको उपयोगको अवस्था, ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था, शाखा तथा इकाईगत कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थार नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको विश्लेषण गर्दा केहि ऐन नियम तथा कार्यविधिहरु तयार गर्न बाकी भएको अवस्था, कर्मचारी दरवन्दी थपको व्यवस्था र नयाँ अवधारण अन्तर्गत केहि योजना, गुरुयोजना तयारी तथा अद्यावधिक गर्नु पर्ने जस्ता विषयहरुको योजना बनाउनु पर्ने देखियो । लेखाजोखाको विस्तृत विवरण अनुसूचि १ देखि ३ सम्म र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका २ मा दिईएको छ ।

३.३ मानव संसाधनको क्षमता विकास लेखाजोखा

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ को अनुसूचि ८, र ९ अनुसार स्थानीय सरकार विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा (शाखागत रूपमा) र स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा (विषयक्षेत्रगत रूपमा) क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा गर्दा आवश्यक ठानिएका ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि सामान्यतया निम्न अनरसार अपेक्षा गरिएको अवस्था छ,

- दिग्दर्शनको अनुसूचि ८ अर्न्तगत सबै शाखाका कर्मचारीले स्वमूल्यांकन गरी आफ्नो तोकिएको जिम्मेवारी पुरा गर्न ज्ञान, सीप र क्षमता मध्यम रहेको जाहेर गरेका छन् र आवश्यक थप क्षमता विकासमा कुनै अपेक्षा राखेको अवस्था छ ।
- त्यसैगरी दिग्दर्शनको अनुसूचि ९ अन्तर्गत विषयगत क्षेत्रका रुपमा स्थानीय सरकारको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा गर्दा विभिन्न नेतृत्व तह, वडा समिति तथा कर्मचारी र गाउँपालिका विभिन्न कर्मचारीलाई विभिन्न विषय खास गरी गाउँपालिका तथा वडाहरुको नेतृत्व तहलाई विभिन्न प्रकारका तालिम तथा प्रशिक्षणहरुको माग भएको छ भने गाउँपालिका विभिन्न तहका कर्मचारीलाई १३ प्रकारको तालिम तथा प्रशिक्षणहरुको माग भएको अवस्था छ । लेखाजोकाको विस्तृत विवरण अनुसूचि ४ र ५ मा) र क्षमता विकास योजनाको विवरण तल तालिका ३ मा दिईएको छ ।

३.४ सेवा बजारहरुको क्षमता विकास लेखा जोखा

गाउँपालिकाले जनता समक्ष घरघरै र निरन्तर पुऱ्याउनु पर्ने सेवाहरु पनि हुन्छन् जस्तै कृषि सेवा, पशु सेवा, खानेपानीहरुको मर्मत सेवा, वाली तथा पशु बिमा सेवा, पकेट क्षेत्र विकास सेवा, मानव स्वास्थ्य सेवा आदि । यी सबै प्रकारका सेवाहरु गाउँपालिका तथा वडामा रहेको सीमित जनशक्तिबाट मात्र संभव नहुने हुँदा बस्तिस्तरकै युवा युवतीको क्षमता विकास गरी सेवा बजारहरुको स्थापना गर्दा गाउँपालिका बाट प्रवाह हुने कतिपय सेवाहरु स्थानीय स्तरबाटै प्रवाह हुनसक्ने र स्थानीय सीपले स्थानीय रुपमै बजार पाउने हँदा समुदायको सेवासमुदाय बाट बनाउनु पनि क्षमता विकासको परिधि भित्र पर्न जान्छ । यसैलाई ध्यानमा राखी गाउँपालिको जिम्मेवार पदाधिकारीहरुको समन्वयमा विकास भैसकेको निम्न अनुसारको सेवा बजारको परिचालन योजना बनाईएको छः ।

तालिका २ सेवा बजारको विवरण

सि.नं	विकास गरिने सेवा	आवश्यक संख्या	यसबाट पर्ने प्रभाव
१.	ग्रामिण कृषि प्राविधिक जनशक्ति तयारी	५५	कृषकले स्थानीय स्तरमै न्युनतम कृषि सेवा पाउने र २४ जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुने ।
२.	ग्रामिण पशु प्राविधिक जनशक्ति तयारी	३३	पशुपालक कृषकले स्थानीय स्तरमै न्युनतम पशुसेवा पाउने र २४ जना युवा स्थानीय स्तरमै रोजगार हुँने ।
३.	खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ता तयारी र परिचालन	४४	खानेपानी उपभोक्ताले स्थानीय स्तरमै न्युनतम प्लम्बिङ्ग सेवा पाउने र २४ जना युवा स्थानीयस्तरमै रोजगार हुँने ।
समग्रमा समुदायलाई आवश्यक सेवा प्रवाह चुस्त हुने छ र बजार सेवाको विकास हुने छ।			

परिच्छेद ४: समग्र योजना खाका

४.१ स्थानीय सरकारको क्षमता विकास एक परिचय

माथि भनिए झै स्थानीय तहका क्षमता विकासका तीन आयाम १. संस्थागत संरचना र प्रणालीमा सुधार, २. मानव संसाधन व्यवस्थापन र विकास तथा ३. सेवा बजारहरुको विकासलाई लिईन्छ । स्थानीय विकासमा यी तीनै आयमाको अन्तर सम्बन्ध रहन्छ । संस्थागत प्रणाली राम्रो र साधन स्रोत सम्पन्न भए पनि यदि उचित प्रणालीमा क्षमतावान मानव संसाधनको व्यवस्थापन भएन भने प्रणाली एक्लैले केहि गर्न सक्दैन । यदि आवश्यक सीप र दक्षता सहितको माव संसाधान प्रचूर मात्रामा छ तर प्रणालीमा अभाव छ भने पनि मानव संसाधनले गति लिन सक्दैन । त्यसैगरी यी दुवै चुस्त भएता पनि यदि सेवा बजारको विकास गरी सहकार्य वृद्धि भएन भने पनि विकासले गति लिन संभव छैन ।

४.१.२ संस्थागत क्षमता विकास एक परिचय

स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता विकास भित्र उसको भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि तथा उसको प्रत्यक्ष पहुँच भित्र रहेको दक्षता, सीप, बुझाइ, धारणा, मूल्य, सम्बन्ध, व्यवहार, स्रोत र साधनको समग्र अवस्था हो । क्षमता विकासले भूमिका तथा जिम्मेवारी पूरा गर्नका लागि व्यक्ति, संगठन तथा समाजमा रहेको त्यस्तो ज्ञान, सीप र धारणा सीप, क्षमता तथा स्रोतको उपयोगितामा वृद्धि गर्ने, बुझाइ तथा सम्बन्धलाई सुदृढ बनाउने र दिगोपनाका लागि मूल्य, धारणा र उत्प्रेरणाका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने हुँदा यसलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपायको रुपमा उपयोग गर्नु पर्ने हुन्छ ।

त्यसैले संस्थागत क्षमता विकासले संगठनको उद्देश्य हासिल गर्नका लागि संगठन संरचना, नीति तथा कार्य प्रक्रिया, स्रोत तथा व्यवस्थापनका मुद्दाहरूलाई सम्बोधन गर्नु पर्ने हुदा सो को विश्लेषण लाई बढी ध्यान दिइएको थियो जसको माध्यमले व्यक्ति, संगठन र समाजमा आइपर्ने समस्याहरु समाधान गर्ने, संम्भावनाहरुको उपयोग गर्न तथा समय सापेक्ष विकासका निर्धारित उद्देश्यहरू प्राप्त गर्न आवश्यक ज्ञान, सीप र धारणा प्राप्त गर्न मद्दत मिल्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

तसर्थ पुराना तथा अनुपयुक्त क्षमताहरूलाई हटाउने वा रूपान्तरण गर्न विद्यमान क्षमतालाई अधिकतम प्रयोग गर्न, विद्यमान क्षमताको विकास तथा सुदृढीकरण गर्न र नयाँ क्षमता स्थापना गर्ने विषयमा विश्लेषण र योजना तयारीलाई भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि र प्रणाली, मानव संसाधन व्यवस्था गरी चार भागमा छुट्याएर विश्लेषण गरिएको छ ।

४.१.२ मानव संसाधन विकास एक परिचय

भनिन्छ, **"Any value add to an employee is value added to organization"** तसर्थ मानव संसाधनको क्षमता विकास भनेको गाउँपालिको खर्च नभई लगानी र कार्य क्षमता वृद्धि दुवै हो । त्यसैले भनिन्छ ज्ञान र सीपले संस्थालाई चलायमान बनाउँदछ । सामान्यतया मानव संसाधन विकास भनेको संस्थामा कार्यरत कर्मचारी, प्रतिनिधि तथा विविध कार्यमा सहयोग गर्ने सेवा बजारको व्यक्तिगत र संस्थागत सीप, ज्ञान र क्षमता किासको संरचना हो ।

यसले मानव संसाधन विकास केवल तालिम अध्ययन अवलोकन गोष्ठी, अन्तरक्रिया आदि मात्र नभै यो संगठनमा आवद्ध मानिस, संस्थाको आन्तरिक तथा बाह्य व्यवस्थापन, संरचना, विधि, प्रस्तुती समेत भएको हुँदा यो क्षमता विकास योजना बनाउँदा वर्तमानमा भएको जनशक्तिको विद्यमान क्षमताको मूल्यांकन तथा

विश्लेषण गरी त्यस अनुरूप क्षमता विकास रणनीति तथा योजनाको तर्जुमा गरिएको छ। अध्ययनको क्रममा अन्नपूर्ण गाउँपालिका कर्मचारीहरु सग दुवै व्यक्तिगत र समूहगत रुपमा कर्मचारीको कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने कार्यका लागि आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीप र धारणा तथा उहाँहरुमा रहेको विद्यमान ज्ञान, सीप र धारणा विचको अन्तर पहिचान गरी यसरी प्राप्त भएका सूचनाहरूको अध्ययन तथा विश्लेषण गरी मानव संसाधन विकासका लागि गर्नुपर्ने कार्यहरूको पहिचान गरी योजना बनाईएको हो ।

४.२ वर्तमान अवस्थाः

गाउँपालिको संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भे नभएको अवस्था छ । गाउँपालिको वर्तमान संगठन संरचना अनुसार गाउँसभा, गाउँपालिका अध्यक्ष गाउँपालिका उपाध्यक्ष प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र न्यायिक समिति लगायत अध्यक्ष र उपाध्यक्षको निजि सचिवालयको व्यवस्था संस्थागत संरचनामा उल्लेख छ र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको प्रत्यक्ष मातहतमा रहने गरी प्रशासन, आर्थिक प्रशासन, योजना तथा कार्यक्रम सामजिक तथा आर्थिक विकास, भौतिक पूर्वाधार र कानून महाशाखाहरुको व्यवस्था गरेको अवस्था छ । विभिन्न ओहोदामा रहेका कतिपय कर्मचारीहरु र विभिन्न तहका अधिकांश जन निर्वाचित प्रतिनिधिहरुले पदिय जिम्मेवारी पुरा गर्न आवश्यक क्षमता विकासका लागि न्युनतम तालिम पनि नपाएको अवस्था रहेको छ ।

४.३ संभावना र अवसर

विभिन्न ऐतिहासिक, धार्मिक, साँस्कृतिक एवं पुरातात्विक महत्वका स्थलहरू रहेको यो गाउँपालिका गहनाको रुपमा अन्नपूर्ण हिमाल लगायत विभिन्न मठ मन्दिर तथा यहाँको लोक साँस्कृति आदि रहेका छन् । विश्वमा नै पदयात्राको लागि ख्याति कमाएको अन्नपूर्ण पदमार्ग, घान्द्रुक, होमस्टे र घोडेपानी पदमार्ग यसै गाउँपालिकामा रहेका छन् । अन्नपूर्ण हिमाल, माछापुच्छ्रे हिमाल लगायत हिमाली क्षेत्र भएको तथा घान्द्रुक, लान्द्रुक, तातोपानी, घोरेपानी तथा पुनहिल जाने पदमार्ग, हिड्न लेक लगायत अथाहा पर्यटकीय सम्भावना बोकेका क्षेत्रहरू भएको तथा अहिलेको अवस्थामा पनि पर्यटकीय आवागमन उल्लेख्य रहेको हुँदा यसको उचित विकास गरी समग्र गाउँपालिको आर्थिक विकास गर्न सकिन्छ । गाउँपालिको सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहरूलाई संगठित र संस्थागत गरी वन क्षेत्रमा गैर काष्ठजन्य उत्पादनहरू, जडिबुटी खेतीको अलावा मह उत्पादनलाई पनि प्रवर्द्धन गरी बजारीकरण गर्न सकेमा सो क्षेत्रको आर्थिक उन्नती गर्न थप टेवा पुग्ने देखिन्छ ।

४.४ समस्या तथा चुनौती

अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र समायोजन भई आएका, संघीय लोकसेवा आयोग उत्तिर्ण गरी आएका, प्रदेश लोकसेवा आयोग, साविकका स्थानीय तहहरुबाट र ज्यालादारी तथा करार गरी विभिन्न स्रोतबाट उपलब्ध जनशक्ति छ । संघबाट आएको जनशक्ति छिटो-छिटो सरुवा भै जाने आउने क्रमले गर्दा गाउँपालिकाले आफ्नो स्रोतबाट क्षमता विकासमा लगानी गर्न त्यति उत्साह नदेखाउने अवस्था रहेको छ । त्यसैगरी ज्यालादारी तथा करारका कर्मचारी नितान्त अस्थायी प्रकृतिका भएका हुदा त्यसमा लगानी गर्नपनि गाउँपालिकालाई उत्साह नहुने अवस्था छ । नीतिगत तहमा बस्नेलाई मानव संसाधन विकासमा खर्च गर्दा आर्थिक बोझका रुपमा हेर्न खोजिए जस्तो पनि देखिन्छ ।

४.५ सोचः

“कृषि, पर्यटन, उर्जा र पूर्वाधार, अन्नपूर्ण समृद्धिको आधार”

४.६ क्षमता विकासको लक्ष्य

संस्थागत रुपमा सवल, पूर्ण प्रजातान्त्रिक, कुशल नेतृत्वका र पूर्ण जिम्मेवारीका साथ प्रभावकारी ढंगले सेवा प्रवाह गर्न सक्षम गाउँपालिको रुपमा अन्नपूर्ण गाउँपालिको विकास गर्नु हो ।

४.७ क्षमता विकासको उद्देश्य

- अन्नपूर्ण गाउँपालिको संस्थागत प्रणालीमा भौतिक स्रोत साधन तथा प्रविधिको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्य जिम्मेवारीका आधारमा मानव संसाधनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्य जिम्मेवारी राम्रो सगनिर्वाह गर्न सक्ने गरी उपलब्ध मानव संसाधनको क्षमता विकास गर्ने ।
- निर्वाचित प्रतिनिधीहरुलाई पदीय जिम्मेवारी अनुरुपको कार्य गर्न सक्ने गरी जिम्मेवारी र काम तथा कर्तव्य बारे क्षमता विकास गर्ने ।
- सेवा बजार जस्तै टोल विकास समितिको क्षमता विकास गर्ने तथा कृषि, पशु तथा खानेपानी मर्मत कार्यकर्ताको व्यवथापन, क्षमता विकास र परिचालन गर्ने ।

४.८.संस्थागत क्षमता विकासको रणनीति तथा कार्यनीति

क्षमता विकास योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७६ अनुसार गाउँपालिको कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिव तथा कर्मचारी लगायत र सरोकारवालाहरु लाई एक दिने अनुशिक्षण पश्चात दिग्दर्शनको अनुसूचि २ देखी ५ सम्मका फारामहरु प्रयोग गरी लेखाजोखा गरी अनुसूची ७ अनुसारको योजना तयार गरिएको छ भने सोहि दिग्दर्शन अनुसार गाउँपालिको कर्मचारी तथा प्रतिनिधि तथा वडा सचिवहरु/कर्मचारी लगायत र सरोकारवालाहरुलाई एकदिने अनुशिक्षण पश्चात दिग्दर्शनको अनुसूचि ८ र ९ का फारामहरु प्रयोग गरी लेखाजोखा तथा छलफलका आधारमा अनुसूची १० अनुसारको योजना तयार गरिएको छ । विस्तृत रणनीति, योजना कार्यान्वयनका सिद्धान्त र पहिलो वर्षको कार्ययोजना अनुसूची ५ मा दिईएको छ ।

४.९ संस्थागत क्षमता विकासका प्रमुख योजनाहरु

तालिका ३ अन्नपूर्ण गाउँपालिको संस्थागत क्षमता विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूचि ७ मा आधारित)

क्षमता विकासका क्रियाकलापहरू	एकाई	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी	समयावधि			जम्मा	बजेट			जम्मा	लागत व्यहोर्ने स्रोत	
				२०८०/ ८१	२०८१/ ८२	२०८२/ ८३		२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३		आन्तरिक	बाह्य
१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसगसम्बन्धीत													
पूर्वाधार विकास, कृषि र स्वास्थ्य शाखालाई बाईक	संख्या	८	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	२	२	४	८	४५००००	४५००००	९०००००	१८०००००	१८०००००	०
पूर्वाधार विकास शाखालाई लेभल मेशिन	सेट संख्या	३	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	०	०	१	१५००००	०	०	१५००००	१५००००	०
पूर्वाधार विकास शाखालाई टोटल स्टेशन	थान	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	०	१	०	१	०	५०००००	०	५०००००	५०००००	०
पूर्वाधार विकास शाखालाई विभिन्न डिजाइन सफ्वेर	संख्या	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	०	०	१	१	०	०	३०००००	३०००००	३०००००	०
शिक्षा शाखालाई कम्प्युटर	संख्या	२	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	०	०	१	१	०	६००००	०	६००००	६००००	०
शिक्षा शाखालाई प्रिन्टर	सेट	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	०	०	१	३५०००	०	०	३५०००	३५०००	०
उद्यम विकास शाखालाई स्कुटर	संख्या	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	०	०	१	१	०	०	१२००००	१२००००	१२००००	०
उद्यम विकास शाखालाई ल्याप्टप	संख्या	१	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	१	०	०	१	९००००	०	०	९००००	९००००	०
पंजिकरण शाखा र ११ वडामा कलर प्रिन्टर	संख्या	११	प्र प्र.अ, खरिद शाखा	३	५	५	१३	९००००	१५००००	१५००००	३९००००	३९००००	०
भौतिक स्रोत साधन सगसम्बन्धीत जम्मा बजेट रु								८१५०००	११६००००	१४७००००	३४४५०००	३४४५०००	०
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासगसम्बन्धीत													
गाउँपालिको गुरुयोजना अद्यावधिकगर्ने	संख्या	१	योजना शाखा	०	०	१	१	०	०	१५०००००	१५०००००	२०००००	१३०००००
मध्यकालिन खर्च संरचना तयारी	संख्या	१	योजना र लेखा	१	०	०	१	१५००००	०	०	१५००००	१५००००	०
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	संख्या	१	योजना शाखा	०	०	१	१	०	०	५०००००	५०००००	१०००००	४०००००
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति तयारी	संख्या	१	सा.वि.सा. र म.तथा	०	१	०	१	०	१५००००	०	१५००००	१५००००	०

			बालबालिका शाखा										
उत्थानशीलता, आर्थिक, विपद्, निर्माण, सामाजिक आदिका निर्देशका तयारी	संख्या	१	सा.वि.सा. र म.तथा बालबालिका शाखा	०	०	१	१	०	०	२५००००	२५००००	२५००००	०
निर्माण मापदण्ड तथा भवन संहिता तयारी	संख्या	१	पुर्वाधार विकास शाखा	०	१	०	१	०	२५००००	०	२५००००	२५००००	०
वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापनका लागि नीति तथा दिग्दर्शन तयारी	संख्या	१	पुर्वाधार विकास तथा वातावरण व्यवस्थापन शाखा	०	०	१	१	०	०	२५००००	२५००००	२५००००	०
नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासगसम्बन्धीत जम्मा बजेट रु								१५०००	४०००००	२५०००००	३०५००००	१३५००००	१७०००००
३. मानव संसाधन प्राप्तिसगसम्बन्धीत													
ग्रामिण कृषि प्रविधि परिचालन	संख्या	२२	११ वटा वडा	२४	०	०	२४	६०००००	०	०	६०००००	६०००००	०
ग्रामिण पशु प्रविधि परिचालन	संख्या	२२	११ वटा वडा	०	२४	०	२४	०	६०००००	०	६०००००	६०००००	०
खानेपानीका लागि ग्रामिण मर्मत संभार कार्यकर्ताका परिचालन	संख्या	२२	११ वटा वडा	०	०	२४	२४	०	०	७२००००	७२००००	७२००००	०
मानव संसाधन प्राप्तिसगसम्बन्धीत जम्मा बजेट रु								६०००००	६०००००	७२००००	१९२००००	१९२००००	०
जम्मा संस्थागत क्षमता विकास बजेट रु								१४३००००	२१६००००	४६९००००	८४१५०००	६७१५०००	१७०००००

४.१० मानव संसाधन विकासका प्रमुख योजनाहरु

तालिका ४ अन्नपूर्ण गाउँपालिका मानव संसाधन विकास योजनाको ढाँचा (अनुसूचि १० मा आधारित)

मानव संसाधन विकास क्रियाकलापहरू	प्राप्त हुने सिकाइ	सेवा प्रवाहमा आउने प्रभावकारिता	मुख्य जिम्मेवारी	इकाई	परिमाण	समयावधि				बजेट			
						२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा	२०८०/८१	२०८१/८२	२०८२/८३	जम्मा
१. पदाधिकारीहरूका लागि													
१निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाइ 'स्थानीय शासन सम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन र सुशासन बारे प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५७	०	५७	०	५७	०	२५००००	०	२५००००
२ न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थता बारे न्यायिक समितिका पदाधिकारी र मेलमिलाप कर्तालाई प्रशिक्षण	न्याय सम्पादन मा सहजता र मेलमिलापमा वृद्धि	स्थानीय झै झगडा मिलाउन सक्षम हुँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	सहभागी संख्या	३५	०	३५	०	३५	०	२०००००	०	२०००००
३. नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मुल्यांकन प्रणाली बारे कार्यगाउँपालिका सदस्यहरु, अनुगमन समितिलाई तालिम	योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मुल्यांकनमा क्षमता वृद्धि	स्थानीय योजना तर्जुमा र अनुगमनमा सक्षमता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	सहभागी संख्या	१९	०	१९	०	०	२०००००	०	२०००००	२०००००
४. शहरी भू-उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन नीति बारे कार्यगाउँपालिका र तथा वडाका पदाधिकारी लाई प्रशिक्षण	ग्रामिण योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन र अनुगमन तथा मूल्याँकनबारे ज्ञान प्राप्त हुँने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङन प्रणालीमा सहजता आउँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स. को सहयोगमा	सहभागी संख्या	५५	१०	२०	२५	५५	२५००००	०	२५००००	२५००००
५ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे कार्यगाउँपालिका र वडा समितिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	GESI बारे संवेदनशिलता आउँने	समावेसी विकास हुँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५५	१५	१५	२५	५५	१०००००	१०००००	१५००००	३५००००

६ सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापनः अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण बारे कार्यगाउँपालिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	एकिकृत ज्ञान प्रापत हुँने	विषय वस्तुमा सुधार	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	०	१९	०	०	१९	०	१५००००	०	१५००००
७ नियमित अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन तयारी बारे कार्यगाउँपालिका पदाधिकारीलाई प्रशिक्षण	अनुगमन तथा मूल्याँकनको ज्ञान प्राप्त	योनहरुको अनुगमन भै चुस्त प्रतिवेदनहरु लेखिने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	१९	०	१९	०	१९	०	१५००००	०	१५००००
८.कार्यगाउँपालिका सदस्य तथा वडा समितिहरुलाई नेतृत्व सीप र Team Building, द्वन्द व्यवस्थापन जस्ता एकिकृत तालिम तथा छलफल	एकिकृत ज्ञान प्रापत हुँने	एकता कायम हुँने र नेतृत्व शैलीमा सुधार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	६५	२०	२०	२५	५५	०	२०००००	०	२०००००
९ जलवायु परिवर्तन तथा उत्सर्जन न्युनीकरण बारे निर्वाचित प्रतिनिधिलाई अनुशिक्षण		वातावरण संरक्षण हुँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५५	१५	१५	२५	५५	०	२५००००	०	२५००००
१० वातावरण सम्बन्धी जैविक विविधता महत्व बारे निर्वाचित प्रतिनिधिलाई सचेतना	संवादको ज्ञान प्राप्ती	जनप्रतिनिधिहरु र जनताबिच शौहार्द्र वातावरणमा संवाद हुँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५५	०	३०	२५	५५	०	१५००००	०	१५००००
११. भवन निर्माण संहिता बारे कार्यगाउँपालिका तथा वडाका पदाधिकारी लाई अभिमुखिकरण	पुर्वाधार विकासको ज्ञान	मापदण्ड अनुसारको संहता बन्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा		५५	१०	१५	२५	५५	२५००००	०	०	२५००००
निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि जम्मा रु.										८०००००	१४५००००	६०००००	२४०००००

२. समिति, उपसमितिहरूका लागि													
२.१ विकासमा सहभगिता र सूचनाको हक बारे टोल विकास समितिहरुलाई बस्तिस्तरको तालिम	जनसहभागिताको ज्ञान	जनसहभागिता जुट्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	कार्यक्रम संख्या	११०	३०	३०	५०	११०	१५००००	१५००००	२०००००	५०००००
२.२ पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता तथा छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, बोक्सी, जस्ता विकृति बारे टोल विकास समितिहरुलाई बस्तिरस्तरको तालिम	स्थानीय परिवेसमा सुधारको ज्ञान प्रप्त हुने	स्थानीय परिवेशमा सुधार हुनेर विकृति नियन्त्रण हुने।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	११०	३०	४०	४०	११०	१५००००	१५००००	२०००००	५०००००
२.३ गाउँपालिका भित्रका विभिन्न विषयगत समितिका पदाधिकारीहरुलाई उनिहरुको औचित्य र जिम्मेवारी बारे प्रशिक्षण	जिम्मेवारी प्रष्ट हुने	जिम्मेवारी निर्वाह हुने।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	सहभागि संख्या	८१	२०	४०	२१	८१	१०००००	१०००००	१५००००	३५००००
जम्मा समिति, उपसमितिहरूका लागि जम्मा रु										**४०००००**	**४०००००**	**५५००००**	**१३५००००**
३. कर्मचारीहरूका लागि													
३.१ स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासनबारे गाउँपालिका अधिकृत र वडा कर्मचरीहरुलाई प्रशिक्षण	सुशासन सहितको सेवा प्रवाहको ज्ञान	स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	२०	०	२०	०	२०	०	१५००००	०	१५००००
३.२ न्याय सम्पादन तथा मध्यस्थता बारे न्यायिक समिति हेर्ने कर्मचारीलाई पुनर्ताजकी प्रशिक्षण	न्याय सम्पादन मा सहजता र मेलमिलापमा वृद्धि	स्थानीय झैझगडा मिलाउन सक्षम हुँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	४	४	०	०	४	०	५००००	०	५००००

३.३ नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली बारे गाउँपालिकाको योजना शाखा र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तथा वडा सचिवहरुलाई तालिम	ग्रामिण योजना तर्जुमा, कार्यन्वयन र अनुगमन तथा मूल्याँकन बारे ज्ञान प्राप्त हुने	योजना चक्र व्यवस्थापन तथा मुल्याङन प्रणालीमा सहजता आउँने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३५	०	०	२०	४५	०	२०००००	०	२०००००
३.४ भू–उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन बारे योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी तालिम	योजना तर्जुमा,प्रविधिको विकास	कार्यन्वयन र अनुगमन तथा मूल्याँकन बारे ज्ञान प्राप्त हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५०	०	३०	२०	५०	०	२०००००	१५००००	३५००००
३.५ कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली बारे वडा सचिवहरु र प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	सेवा प्रवाह सहज	जनता सेवामा चुस्तता महशुस गर्ने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५०	०	२५	२५	५०	०	२०००००	२०००००	४०००००
३.६ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण बारे सा.बि.अ. तथा म.बा.अ.र अन्य कर्मचारी र वडा सचिवहरु लाई प्रशिक्षण	GESI बारे संवेदनशिलता आउँने	समावेसी विकास हुने।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३३०	१००	११०	१२०६	३३०	२०००००	२०००००	२०००००	६०००००
३.७ सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापनबारे सूचना तथा प्रविधि अधिकृत लाई तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	६०	२०	२०	२०	६०	१०००००	१०००००	१०००००	३०००००
३.८ नेतृत्व सीप, Team Building, र द्वन्द व्यवस्थापन गाउँपालिका सबै कर्मचारीलाई तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५०	०	३०	२०	५०	०	१५००००	१०००००	२५००००

३.९ सकारात्मक सोच बारे गाउँपालिका सबै कर्मचारी लाइ तालिम			प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५०	०	३०	२०	५०	०	१५००००	१०००००	२५००००
३.१० लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछ्र्यौट बारे लेखा शाखाका कर्मचारी र प्र.प्र.अ.लाई प्रशिक्षण	लेखा सम्बन्धी दैनिक कार्यसञ्चालन तथा लेखापरीक्षण ज्ञान	लेखा व्यवस्थापनमा कुसलता र बेरुजु रकम घटाउने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	१०	०	१०	०	१०	०	५००००	०	५००००
३.११ सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन बारे खरिद ईकाइ , जिन्सी हेर्ने, लेखा हेर्ने कर्मचारी र प्र.प्र.अ.लाई अभिमुखिकरण	खरिदलाई व्यवस्थीत गन	सरकारी सम्पत्तीको व्यवस्थापन र आर्थिक पारदर्शिता	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५	०	०	५	५	०	३००००	३००००	६००००
३.१२ सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापनः अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण बारे सा.बि.अ. र वडा कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि	अतिथी सत्कार तथा उद्घोषण गर्न सक्षम	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३०	०	१५	१५	३०	०	४००००	४००००	८००००
३.१३ अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन बारे गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समिति र वडा स्तरीय अनुगमन समितिका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	योजना लगायत विभिन्न क्षेत्र जस्तै वजार, खानी अनुगमन मुल्याङकन बारे जान्न	अनुगमनका चरणहरु, मुल्याङकनका विधिहरु र प्रतिवेदनका बुदाहरुका बारेमा जानकार हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	१५	०	०	१५	१५	०	०	१०००००	१०००००
३.१४ जनसम्पर्क तथा संवाद शैली र सूचना प्रविधि बारे सा.बि.अ, सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी र वडाका कर्मचारीलाई प्रशिक्षण	समन्वय तथा सहकार्यका लागि, सुचना प्रविधि तथा इमेल, इन्टरनेट बारे जान्ने	आपसी समझदारी तथा समन्वय र पारस्पारिक सहअस्तीत्व, सुचना प्रविधिबारे ज्ञान हासिल	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	३०	०	१५	१५	३०	०	१०००००	१०००००	२०००००

३.१५ सबै तहका नयाँ कर्मचरी र वडाका कर्मचारीलाई सेवा प्रवेश तालिम	आफ्नो जिम्मेवारी बोध हुँने	जिम्मेवारी पुरा हुने	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा			नियमित	नियमित	नियमित	नियमित	१०००००	१०००००	१०००००	३०००००
३.१६ कृत्रिम गर्भाधान बारे पशु सेवा प्रविधिकहरुलाई तालिम	विषय वस्तुमा दक्षता	कृत्रिम गर्भाधानको सुरुवात हुने।	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५	५	०	०	५	१०००००	०	०	१०००००
३.१७ जलवायु परिर्वतन अनुकुलन तथा कार्वन उर्त्सजन न्युनीकरण बारे निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई अनुशिक्षण	जलवायु परिर्वतन सम्बन्धी जनाकारी	वततावरण सम्बन्धी जानकारी	प्र.प्र.अ., प्रशासन प्रमुख र स.स.को सहयोगमा	संख्या	५५	०	३०	२५	५५	०	२०००००	२०००००	४००००
जम्मा कर्मचारीहरूका लागि जम्मा रु										**५०००००**	**१९२००००**	**१४२००००**	**३४८००००**
४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास													
४.१ महिला स्वयंसेविकाहरु लाई पोषण सुधार बारे थप प्रशिक्षण	पोषण सुधारका विविध उपायहरुको जानकारी हुने	पोषण सुधारका उपायहरु अवलम्बन हुने	११ वटा वडा कार्यालय	संख्या	७५	४०	३५	०	७५	२०००००	२०००००	०	४०००००
४.२ मेलमिलाप अभियान्ता तयारीका लागि तालिम	मेलमिलाप सम्बन्धी जानकारी हुने	द्वन्द न्युनीकरण	सबै ११ वडामा	संख्या	३३	०	३३	०	३३	०	२०००००	०	२०००००
४.३ कृषि, पशु सेवा र खानेपानी मर्मत कार्यकर्ता तयारीका लागि CTEVT को पाठ्यक्रम अनुसारको तालिम	सेवा विस्तार हुँने	वडाहरुलाई सेवा प्रवाहमा सहजता	सबै ११ वडामा	संख्या	६६	२०	२०	२६	६६	१५००००	१५००००	१५००००	४५००००
४.४ स्थानीय स्तरमा पर्यटन तथा होमस्टे संचालन बारे संभावित ६ वटा वडाका युवाहरुलाई तालमि संचालन			६ वडामा	संख्या	१२०	४०	४०	४०	१२०	२०००००	२०००००	२०००००	६०००००

४.५ प्राकृतिक स्रोतमा आधारित उद्यम संचालन गर्ने ६ वटा वडाका उद्यामीहरुलाई प्राकृतिक स्रोतको सुरक्षित दोहन बारे तालिम			६ वडामा	संख्या	१२०	४०	४०	४०	१२०	२०००००	२०००००	२०००००	६०००००
४.६ वातावरण सम्बन्धी जैविक विभिधता महत्व बारे उपभोक्ता समुहहरुलाई र प्रतिनिधहरुलाई समेत सचेतना			सबै ११ वडामा	संख्या	२००	५५	५५	९०	२००	२०००००	२०००००	२०००००	६०००००
४.७. ACAP क्षेत्रका ६ वटा वडा बाहेकका वडाहरुमा प्राकृतिक स्रोतको सुरक्षित दोहन दोहन बारे प्राकृतिक तालिम दिने			सबै ११ वडामा	संख्या	२००	६०	६५	७५	२००	२०००००	२०००००	२०००००	६०००००
जम्मा सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास जम्म रु										**११५००००**	**१३५००००**	**९५००००**	**३४५००००**
स्वास्थ्य शिक्षा लक्षित क्षमता विकास													
५.१ विद्यालयका शिक्षकहरुलाई वाल उद्यान स्थापना र वालमैत्री पूर्वाधारको आवश्यकता र उपयोगिता बारे अनुशिक्षण	वाल उद्यान र वालमैत्री पूर्वाधारको ज्ञान	उद्यान स्थापना र वालमैत्री पूर्वाधार निर्माण हुने	११वटा वडा कार्यालय	संख्या	५२	०	३०	२२	५२	०	२०००००	१७००००	३७००००
५.२ स्थानीय स्वास्थ चौकिका कर्मचारीलाई स्वास्थ्य सेवाको डिजिटल विधिबाट एकिकृत अभिलेख सम्बन्धी तालिम	स्वास्थ्य सेवा बारे ज्ञान बढ्ने	स्थानीय स्वास्थ्य सेवामा सुधार हुने	गाउँपालिका	संख्या	११	०	११	०	११	०	८०००००	०	८०००००
५.३ स्थानीय सहकारीहरुलाई कृषि उद्यम बारे प्रशिक्षण	कृषिलाई उद्यमको रुपमा बुझाई हुने	कृषिमा व्यवसायिकरण हुने।	११ वटा वडा कार्यालय	संख्या	४०	०	२०	२०	४०	०	१५००००	१५००००	३०००००

५.४ वातावरण सम्बन्धी जैविक विभिधता महत्व बारे उपभोक्त समुहहरुलाई र प्रतिनिधिहरुलाई सचेतना			५ वटा वडा कार्यालय	संख्या	५०	१०	२०	२०	५०	०	१५००००	१५००००	३०००००
जम्मा साझेदारहरुको क्षमता विकास जम्मा रु (जोड्नु होला है)										०	१३०००००	४७००००	१७७००००
जम्मा मानव संसाधन विकास रु										**२८५००००**	**६४२००००**	**३९९००००**	**१२४५००००**

४.११ प्रमुख उपलब्धिहरु

यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन भएपछि गाउँपालिका र यसको सेवा प्रवाह क्षमतामा निम्न अनुसारको परिवर्तन भएको हुनेछ ।

१. गाउँपालिका सबै शाखाहरु भौतिक स्रोत साधन र उपकरणबाट सुसज्जित भएका हुनेछन् ।
२. गाउँपालिकामा आवश्यक थप नीति नियम तथा विधि र निर्देशिकाबाट थप जानकारी हुनेछ ।
३. सबै शाखाहरुमा रिक्त दरबन्दि परिपूर्ति भएको हुनेछ ।
४. सबै ११ वटा वडामा गरी २२ जना कृषि सेवा कार्यकर्ता, २२ जना पशुसेवा कार्यकर्ता र २२ जना खानेपानी मर्मत संभार कार्यकर्ता छनौट भै तालिम पाएर वडाहरको समन्वयमा समुदायमा सेवा प्रवाह गरी स्वरोजगार समेत भएका हुनेछ ।
५. गाउँपालिको सेवाहरु पहिले भन्दा छिटो, पारदर्शि र कम झन्झटिलो भएका हुनेछ ।

४.४.बजेट बाँडफाँट

तालिका ५ अन्नपूर्ण गाउँपालिको क्षमता विकासको खर्च सारांस

सि.नं	क्षमता विकास क्षेत्र	जम्मा रकम रु.	आन्तरिक योगदान	बाह्य सहयोग
१	**संस्थागत क्षमता विकास तर्फ**			
१.१	भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापन सगसम्बन्धीत	३४४५०००	३४४५०००	०
१.२	नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासगसम्बन्धीत	३०५००००	१३५००००	१७०००००
१.३	मानव संसाधन प्राप्तिसगसम्बन्धीत	१९२००००	१९२००००	०
	जम्मा	**८४१५०००**	**६७१५०००**	**१७०००००**
	प्रतिशत	**१००**	**७९**	**२१**
२	**मानव संसाधन विकास तर्फ**			
२.१	निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि	२४४००००	६१००००	१८३००००
२.२	समिति, उपसमितिहरूका लागि	९६००००	२४००००	७२००००
२.३	कर्मचारीहरूका लागि	२३६००००	५९००००	१७७००००
२.४	सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास	८५९०००	२१४७५०	६४४२५०००
२.५	साझेदारहरुको क्षमता विकास	६२००००	१५५०००	४६५०००
	जम्मा	**७२३९०००**	**१८०९७५०**	**५४२९२५०**
	कूल जम्मा रु	**१५६५४०००**	**८५२४७५०**	**७१२९२५०**
	प्रतिशत	**१००**	**५४**	**४६**

४.५.स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू

तालिका ६ अन्नपूर्ण गाउँपालिका क्षमता विकास संग सम्बन्धीत स्रोत व्यक्ति र सरोकारवाला पक्षहरू (अनुसूचि ६ सगसम्बन्धीत)

स्रोत व्यक्ति वा सरोकारवाला पक्षको नाम	क्षमता विकास सहकार्य वा सहयोगका क्षेत्र	सम्भावित भूमिका
संघीय सरकार		योजनामा आधारित विशेष तथा शसर्त अनुदान
प्रदेश सरकार	आर्थिक स्रोत र दात्तृनिकायसग समन्वय	योजनामा आधारित अतिरिक्त स्रोत, दातृ संस्थासगसम्पर्क र समन्वय,
जिल्ला समन्वय	समन्वयकारी भुमिका	समन्वय समितिले स्रोत व्यक्ति तथा सरोकारवाला व्यक्तिहरुसगको वातावरणमा सहजीकरण
PLGSP (गण्डकी प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान)	अर्थिक र प्राविधक सहयोग	आर्थिक स्रोत, प्राविधिक सहयोग र विशेषज्ञ सेवाको व्यवस्था र विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध, सेवाग्राही लक्षित तथा सेवा बजारमा आधारित तालिम संचालन । निर्वाचित पदाधिकारीहरु, समिति तथा उपसमितिहरु, कर्मचारी र साझेदारहरु लक्षित विभिन्न क्षमता विकास तालिम, गोष्ठी तथा अनुशिक्षणहरु सहजिकरण
प्रदेश योजना आयोग, गण्डकी प्रदेश	नीतिगत व्यवस्था विभिन्न पक्षसगसमन्वय	प्रदेशमा बजेट व्यवस्थापन, दातृ निकायसगसमन्वय र सहयोगको वातावरण तयारी
सयपत्री समाज	तालिममा लागत सहभागीता	गाउँपालिका सगको समन्वयमा सहजीकरण गर्ने
अन्य गैह्र सहकारी संस्था	उपयुक्त तालिम संचालनमा सहभागिता, प्राविधिक/आर्थिक सहयोग	गाउँपालिका सग समन्वयकारी भूमिका
जलाधार प्रोजेक्ट	जलाधार प्रोजेक्ट विपद व्यवस्थासम्बन्धी आर्थिक र प्राविधिक सहयोग गर्ने	आर्थिक स्रोत, प्राविधिक सहयोग र विशेषज्ञ सेवाको व्यवस्था र विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध, सेवाग्राही लक्षित तथा सेवा बजारमा आधारित तालिम संचालन
ACAP	अर्थिक र प्राविधक सहयोग	जलवायु परिर्वतन अनुकुलन तथा कार्वन उर्न्सजन बारे ५५ जना निर्वाचिन जनप्रतिनिधि र गाउँपालिका कर्मचारीलाई अनुशिक्षण , स्थानीय स्तरमा पर्यटन तथा होमस्टे संचालन बारे संभावित ६ वट वडाका १२० जना युवाहरुलाइ तालिम, प्राकृतिक स्रोतमा आधारित उद्यम संचालन गर्ने ६ वटा वडाका

		उद्यमीहरुलाई प्राकृतिक स्रोतको सुरक्षित दोहन नियन्त्रण बारे तालिम संचालन
काठमाडौं, पोखरा लगायतका अन्य स्थानमा रहेका कन्सल्टेन्सीहरु	प्राविधक सहयोग	सेवा सम्झौता भएमा निर्वाचित पदाधिकारीहरु, समिति तथा उपसमितिहरु, कर्मचारी र साझेदारहरु लक्षित विभिन्न क्षमता विकास तालिम, गोष्ठि तथा अनुशिक्षणहरु सहजिकरण तथा कार्यविधिहरु तयारी
हरियो वन UNDP	अर्थिक र प्राविधक सहयोग	आर्थिक स्रोत, प्राविधिक सहयोग र विशेषज्ञ सेवाको व्यवस्था र विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध, सेवाग्राही लक्षित तथा सेवा बजारमा आधारित तालिम संचालन
अन्य दातृ निकाय	उपकरण र आर्थिक सहयोग	दाताको भूमिका रहनेछ।

नोटः योजना कार्यान्वयन गर्ने बेलामा स्रोत व्यक्ति वा संस्थाहरु पहिचान गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने हुन्छ।

परिच्छेद ५ क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन रणनीति र कार्य योजना

५.१ पृष्ठभूमि

नेपालका सबै स्थानीय तहहरु नागरिकका घरदैलोका सरकार हुन् र यिनलाई नेपालको संविधानले प्रशस्त विधायिकी, न्यायिक र कार्यकारी अधिकार प्रदान गरेको छ तर नागरिकको जीवनस्तर सुधारका लागि यी अधिकारहरु उपयोग गर्न सबै स्थानीय तहहरु संस्थागत रुपमा सवल, संरचनागत रुपमा व्यापक र मानव संसाधनका रुपमा पर्याप्त र ज्ञान, सीप र क्षमता युक्त हुनु जरुरी छ।

अर्को अर्थमा भन्ने हो भने स्थानीय सरकारका अधिकार र जिम्मेवारीहरू कत्तिको कुशल रूपमा सम्पादन हुन्छन् भन्ने कुरा स्थानीय सरकारको भौतिक सुसम्पन्नता, विभिन्न पदीय जिम्मेवारीमा रहेका जननिर्वाचित प्रतिनिधिहरू र मानव संसाधनको ज्ञान, सीप र क्षमतामा भर पर्दछ । तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयत गर्न केहि निश्चित रणनीति कार्यविधि अवलम्बन गरिनेछ जो तल दिईएको छ।

५.२ उद्देश्य

अन्नपूर्ण गाउँपालिको २०८० मा तयार भएको यो क्षमता विकास योजना पछिका वर्षहरुमा तयार हुने तथा भएका क्षमता विकास योजनाहरुको सफल र नतिजामूलक कार्यान्वयन भै योजनाले लिएको लक्ष्य तथा उद्देश्यहरु पुरा गर्न मद्दत पुऱ्याउने हो।

५.३ कार्य क्षेत्र

अन्नपूर्ण गाउँपालिको क्षमता विकासको कार्यक्षेत्र व्यापक छ। खासगरी योजनामा निर्दिष्ट भएका क्षमता विकासका कार्यहरु सम्पादन गर्न दुई भागमा प्रस्तुत गरिएका योजनाहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने हो।

क. संस्थागत क्षमता विकास

१. भौतिक स्रोत साधन व्यवस्थापनसग सम्बन्धीत
२. नीति, योजना, ऐन/नियम/कार्यविधि प्रक्रियासग सम्बन्धीत
३. मानव संसाधन प्राप्तिसगसम्बन्धीत

ख. मानव संसाधन विकास मा तालिम, गोष्ठि, सेमिनार, अवलोकन भ्रमण, अन्तरकृया आदि

१. निर्वाचित पदाधिकारीहरूका लागि
२. विभिन्न समिति, उपसमिति टोल विकास समितिहरूका लागि
३. वडाहरु सरोकारवालाहरु समेत गाउँपालिका कर्मचारीहरूका लागि
४. सेवाग्राही लक्षित क्षमता विकास
५. साझेदारहरुको क्षमता विकास

यी माथिका दुबै क्षेका कार्यहरु संपादन गर्न तल उल्लेखित चार चरणका कार्यहरु गरिने छः

चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता

क. क्षमता विकास योजना कार्यगाउँपालिका मार्फत् गाउँसभाबाट पारित गराउने,
ख. योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने,
ग. बाहिरी सहयोगको खोजि र स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।

चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचान, लागत र कार्य सम्झौता

क. क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरू बीच समन्वय गर्ने,
ख. मानव संसाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान गर्ने,
ग. संस्थागत तथा मानव संसाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधिहरुका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी,
घ. संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्थासगकार्य सम्झौता ।

चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण

क. थप मानव संसाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरवन्दी मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरागर्ने,
ख. संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संसाधनको क्षमता विकासको हकमा आवश्यक स्थान तथा सामाग्री व्यवस्थापन,
ग. तालिम, गोष्ठि, सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण,
घ. संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरु सम्पन्न गर्ने ।

चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक

क. क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने,
ख. क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अद्यावधिकगर्ने गराउने,
ग. क्षमता विकासबाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुसाशनमा आएको सुधारबारे अध्ययन गराउने ।

५.४ योजना कार्यान्वयनको रणनीतिः

रणनीति १: **गाउँालिकाबाट योजनाको स्वामित्व ग्रहणः** यो योजना गाउँपालिकासँगको सहभागितामा तयार भएको हुदा यसको स्वामित्व यस गाउँपालिकाले ग्रहण गर्दछ ।

रणनीति २: **क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका लागि कार्यविधि तयारीः** यो योजना कार्यन्वयनका लागि आवश्यक परे छुट्टै कार्यविधि बनाईने छ ।

रणनीति ३: **बजेट सुनिश्चित गर्नेः** यो योजना कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्न गाउँपालिको वार्षिक चालु खर्चको कम्तिमा पनि १.५ प्रतिशत बजेट गाउँपालिकाले विनियोजन गर्ने छ ।

रणनीति ४ **नयाँ निर्वाचत पदाधिकारीलाई अनिवार्य अनुशिक्षणः** नयाँ निर्वाचनपछि आएको सबै निर्वाचित प्रतिनिधिहरुलाई गाउँपालिका एकल तथा साझा अधिकारहरु, तिनिहरुको प्रयोग, संघीय कानूनले प्रदान गरेका कार्यहरु र ऐन नियम र प्रतिनिधीहरुका कार्य जिम्मेवारीबारे निर्वाचन लगतै सेवा प्रवेश अनुशिक्षण प्रदान गरिने छ ।

रणनीति ५: **सम्पर्क व्यक्तिको व्यवस्थाः** क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको व्यवस्था गरिएको छ र योजनामा अतिरिक्त व्यक्तिहरुलाई पनि जिम्मेवारी दिईएको छ । तथापी योजनाको संवेदनशिलतालाई ध्यानमा राखी यसका समग्र प्रशासनिक जटिलताहरुको व्यवस्थापन, कार्य योजना अनुसारका कार्यहरु चलायमान बनाउन र भएका कार्यहरुको दस्तावेज सहितको व्यवस्था तथा योजना कार्यान्वयनको अनुगमन, मूल्यांकन तथा प्रतिवेदनको व्यवस्थापनका लागि सिनियर कर्मचारी मध्ये कोहि एक जना कर्मचारी लाई सम्पर्क व्यक्तिका रुपमा कार्य तोकिने छ ।

रणनीति ६: **पहिलो सुरुवात संस्थागत संरचनामा सुधारः** संस्थागत क्षमता भनेका संस्थाको भौतिक स्रोत साधन, ऐन, नियम, विधि तथा प्रणाली, आवश्यक मात्रामा मानव संसाधन व्यवस्था र मानव संसाधनको क्षमता विकास पर्न जाने हुँदा यो क्षमता विकास योजना तयार गर्दा माथि भनिए झैं सर्वप्रथम संस्थागत संरचनाको सुधार गर्न प्राथामिकता दिईने छ ।

रणनीति ७: **दोस्रो आयाम मानव संसाधनको विकासः** संस्थागत संचरना जतिसुकै चुस्त भए पनि यदि त्यसको उपयोग गर्ने क्षमता संस्थागत संरचना भित्र भएन भने विकास व्यवस्थापन, सेवा प्रवाह र सुशासनमा असर पर्दछ । तसर्थ क्षमता विकासको दोस्रो प्राथामिकता स्वरुप मानव संसाधनको विकासलाई अगाडी बढाईने छ । अर्थात संस्थागत स्रोत विकास र मानव संसाधन विकास लाई सगै लगिने छ ।

रणनीति ८ **तेस्रो आयाम सेवा बजारहरुको व्यापकिकरण अथवा क्षमता उपयोको दायरा विस्तारः** संस्थागत क्षमता विकासलाई व्यक्तिको ज्ञान, सिप र धारणामा सकारात्मक प्रभाव ल्याउनुका साथै समग्र संस्था र प्रणालीको कार्य दक्षता र प्रभावकारिता वृद्धि गर्ने उपाय भनिन्छ । तसर्थ गाउँपालिकाले आफ्ना सेवाहरु गाउँपालिका भित्रका मानव स्रोतसगमात्र भर पर्दा सेवा प्रवाहको दायरा सीमित भै जनताका आवश्यक न्युनतम सेवाहरुमा शंकुचन आउँछ । तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा गाउँपालिका भित्रका नेतृत्व तह तथा कर्मचारीमात्र नभै जनतालाई आवश्यक परेका हरेक सेवाहरुका लागि स्थानीय सरोकारवालाहरु वा निजि क्षेत्र तथा समुदायलाई समेत समेटिने छ । त्यसैले समुदाय स्तरका सेवा समुदाय स्तरबाटै भन्ने मूल्य र मान्यतालाई अगालिने छ । कतिपय समुदाय स्तरमा घर दैलोमा नै सेवा प्रवाह जरुरी पर्दछ जस्तो खानेपानीको मर्मत संभार कार्यकर्ता, पशु सेवा कार्यकर्ता, कृषि सेवा कार्यकर्ता, कृषि तथा पशु बिमा सहजकर्ता आदि । यस्ता सेवाहरु केवल गाउँपालिकामा रहेका सीमित जनशक्ति माथि भर पर्नुपर्दा सेवामा चुस्तता आउँदैन । तसर्थ यो क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन गर्दा समुदाय स्तरका सेवा समुदाय बाटै भन्ने मान्यतालाई कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ । त्यसैगरी टोल विकास समितिहरु गाउँपालिको बलिया

साझेदार पक्ष हुन् र तिनीहरुको क्षमता युक्त परिचालन पनि गाउँपालिको कार्य क्षमता विकासको अर्को उपाय हो ।

५.५ कार्यान्वयनका सिद्धान्तहरु

सिद्धान्त १ **विभेद शुन्यः** संस्था भित्र वा संस्था बाहिरका सरोकारवालाहरु र समुदायस्तरका सेवा समुदायस्तर बाटै भन्ने मान्यता अनुसार मानव संसाधनको क्षमता विकास गर्दा नेत्तृत्व, सानु वा ठूलो कर्मचारी वा समुदाय सदस्यमा कुनै भेदभाव गरिने छैन ।

सिद्धान्त २ **पारदर्शिताः** यो योजना कार्यान्वयन पूर्ण पारदर्शि ढंगबाट संचालन हुने छ र हाम्रा गराई, प्रकृया र खर्चहरु गाउँपालिको सार्वजनिक सुनुवाई तथा चासो राख्नेलाई सूचना दिएर पूर्ण पारदर्शि बनाईने छ ।

सिद्धान्त ३ **समन्वय र सहकार्यः** यो योजना कार्यान्वयन गर्दा गाउँपालिका एक्लै अगाडी नबढि विभिन्न सरोकारवालाहरु, सेवा प्रदायक तथा स्रोत दाताहरु सगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गरिने छ ।

सिद्धान्त ४ **योगदानमा आधारित कार्यक्रमः** यो क्षमता विकास योजनालाई केवल डोनर निर्भर नबनाई गाउँपालिको योगदानलाई पनि सँगै लगिने छ ।

५.६ कार्यान्वयन तालिका प्रथम वर्ष

क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन एकल प्रयासबाट संभव हुदैन । यसमा सबै सरोकारवाला, विषयगत कार्यालयहरु, गाउँपालिका भित्रका विषयगत विभाग तथा शाखाहरु समेत सबै निर्वाचित जनप्रतिनिधि र राजनीतिक दलहरुको जिम्मेवारी हुन्छ । यो क्षमता विकास योजनाका मूल कार्यहरुका लागि निम्न अनुसार जिम्मेवारी बहनको अपेक्षा गरिएको छ ।

आगामी आ.व. २०८०/२०८१ को कार्ययोजना

तालिका ६ अन्नपूर्ण गाउँपालिको पहिलो वर्षको कार्य योजना

कार्यान्वयन चरण	योजना कार्यान्वयन गतिविधि	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	चौथो त्रैमासिक	मूल जिम्मेवारी
चरण १: योजना स्वीकृती र बजेट सुनिश्चितता						
१.१	क्षमता विकास योजना कार्यगाउँपालिका मार्फत् गाउँ सभाबाट पारित गराउने ।	यसै आ.व.मा पारित गराउनु पर्ने				संस्थागत सुशासन समिति, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
१.२	योजना कार्यान्वयनका लागि आन्तरिक स्रोतको बजेट सुनिश्चित गर्ने ।	गाउँ सभा २०७९/०८० असार भित्र परित भएको हुँनु पर्ने				संस्थागत सुशासन समिति, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
१.३	बाहिरी सहयोगको खोजि र स्रोत पहिचान र सुनिश्चित गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिति, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
चरण २: सहयोगी संस्था तथा स्रोत व्यक्तिको पहिचन, लागत र कार्य संभौता						
२.१	क्षमता विकास सम्बन्धमा विभिन्न सहयोगी निकायहरू बीच समन्वय गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिति, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
२.२	मानव संसाधनको ज्ञान तथा सीप विकासका लागि स्रोत व्यक्ति तथा संस्थाको पहिचान ।					संस्थागत सुशासन समिति, प्रशासन प्रमुख र प्र.प्र अधिकृत
२.३	संस्थागत तथा मानव संसाधन विकासलाई निश्चित गरिएका गतिविधि हरुका लागि आवश्यक पर्ने लागत तयारी ।					संस्थागत सुशासन समिति
२.४	संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन विकासको स्रोत व्यक्ति वा संस्था सगकार्य सम्झौता ।					संस्थागत सुशासन समिति
चरण ३: क्षमता विकास योजना कार्यान्वयन चरण						
३.१	थप मानव संसाधन व्यवस्थापनको लागि नीति नियम र दरवन्दी मातहतमा रहेर भर्ना प्रकृया पुरा गर्ने ।					प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

३.२	संस्थागत संरचना भित्रको तथा समुदाय स्तरको मानव संसाधनको क्षमता विकासको हकमा आवश्यक स्थान तथा सामाग्री व्यवस्थापन ।					प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत र प्रशासन प्रमुख ।
३.३	तालिम, गोष्ठी सेमिनार वा अन्य सीप विकास तालिम संचालनमा सहजिकरण ।					प्रशासन प्रमुख ।
३.४	संस्थागत संरचनामा सुधारका कार्यहरु सम्पन्न गर्ने ।					प्रशासन प्रमुख ।
चरण ४: अनुगमन, अध्ययन तथा अध्यावधिक						
४.१	क्षमता विकास कार्यक्रम कार्यान्वयनको नियमित अनुगमन र समिक्षा गर्ने ।					संस्थागत सुशासन समिति
४.२	क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अद्यावधिकगर्ने गराउने ।					संस्थागत सुशासन समिति
४.३	क्षमता विकासबाट आएको परिवर्तन तथा सेवा प्रवाह र सुसाशनमा आएको सुधार बारे अध्ययन गराउने ।					संस्थागत सुशासन समिति

परिच्छेद ६: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्यांकन

६.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन

अन्नपूर्ण गाउँपालिको क्षमता विकास योजना कार्यान्वयनका मूल जिम्मेवारी निम्न जिम्मेवारीका साथ क्षमता विकास समन्वय समिति (जस्को जिम्मेवारी साविककै सुशासन समितिलाई दिईएको छ) ले गाउँपालिका अध्यक्ष/उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतसँगको समन्वयमा व्यवस्थापन गर्नेछ ।

क्षमता विकास समन्वय समितिको जिम्मेवारी:

- क्षमता विकास सम्बन्धी नीति तथा रणनीतिहरू कार्यगाउँपालिका मार्फत् सभाबाट पारित गराउने र कार्यान्वयनका लागि बजेटको सुनिश्चितता गर्ने,
- क्षमता विकास योजनालाई वार्षिक रुपमा अद्यावधिकगर्ने गराउने,
- क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने गराउने,
- स्थानीय सरकारको क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने क्षमता विकासका कार्यक्रमहरूबीच समन्वय गर्ने गराउने,
- समितिले सूचकमा आधारित भई क्षमता विकास कार्यक्रमको अनुगमन गर्ने,
- कार्यक्रमको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न नियमित रूपमा कार्यक्रमको अनुगमन र समीक्षा गर्ने
- क्षमता विकास सम्बन्धमा अन्य सहयोगी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अध्ययन, अन्वेषण गर्ने गराउने,
- क्षमता विकास सम्बन्धी अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।

६.२ योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन

गाउँपालिका भनेको स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ को परिधी भित्र रही कार्य गर्ने संस्था भएका हुदा सोहि ऐनको परिधिमा रहि यस गाउँपालिकाबाट आयोजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ । यो क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन बाट लक्षित उद्देश्य तथा आयोजना बाट हुनुपर्ने विकास प्रयास र सेवा प्रवाहमा भएको परिवर्तन कुन हदसम्म भयो वा भएन तथा अपक्षित नतिजा प्राप्त भए नभएको बारे निम्न अनुसार अनुगमन तथा मूल्यांकन गरिनेछ ।

६.२.१ नियमित अनुगमन: क्षमता विकास योजनाको कार्यान्वयन चरणमा नियमित अनुगमन गरिनेछ । कार्यान्वयन चरणमा योजनाका गतिविधिहरुको लागत, परिमाण, समय सीमा तथा गुणस्तर लगायत कार्यान्वयन चरणमा आईपरेका समस्या तथा संभावित विकल्पहरु समेतको पहिचान गरी कार्यगाउँपालिकालाई पृष्ठपोषण दिन यो अनुगमन गरिनेछ । यो अनुगमनको जिम्मेवारी गाउँपालिको मौजुदा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले क्षमता विकास योजना समन्वय समितिको सहकार्यमा गर्ने छ ।

योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण निम्न अनुसार गरिनेछ,

- योजनाको प्रत्येक वर्षको कार्यक्रम स्वीकृत भएपछि कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धीत शाखाहरुबाट कार्यगाउँपालिकामा पेश भएको एकिकिृत कार्य योजनाका आधारमा अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले वार्षिक अनुगमन कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गर्नेछ ।
- अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समितिले गरेको अनुगमन प्रतिवेदन प्रत्येक २ महिनामा कार्यगाउँपालिका बैठकमा पेश गरी छलफल गरिनेछ ।

- यसरी कार्यगाउँपालिकामा पेश भएर छलफल गर्दा योजना कार्यान्वयनमा त्रुटिहरु सच्याउन तथा समय व्यवस्थापन र गुणस्तर काया राख्न सम्बन्धीत पक्षहरुलाई आवश्यक निर्देशन दिईनेछ र यो मान्नु सबैको कर्तव्य हुँनेछ ।

६.२.२ मध्यावधिक समिक्षाः यो क्षमता विकास योजनाले लिएको गति तथा समग्र कार्यान्वयनको अवस्थाको समिक्षा तेस्रो पक्षको तेतृत्वमा योजना सुरु भएको दोस्रो वर्षको अन्त्यमा क्षमता विकास योजना समन्वय समिति समेतको सहभागितामा संयुक्त कार्यदलबाट गराईने छ । यो समिक्षाबाट ३ वर्षमा सम्पन्न गर्नुपर्ने कार्यहरुको गति मापन गरी आवश्यक परे क्षमता विकास योजनाको लक्ष्यहरुको समिक्षा गरी थप वा घट गरी योजनाको नयाँ प्रारुप पनि तयार गर्न सकिनेछ ।

६.२.३ आयोजना कार्यन्वयन समाप्ति पछिको मुल्यांकन : यो ३ वर्षे क्षमता विकास योजनाले तया गरेका लक्ष्यहरु कुन तहसम्म पुरा भयो र स्रोत साधनको उपयोग, त्यसको तात्पर्यता, प्रभावकारिता, पारदर्शिता, योजनाको कार्यान्वयनबाट निक्लिएका नतिजाहरु तथा तिनिहरुको दिगोपनाको बारेमा यो योजनाको कार्य समाप्ती लगत्तै तेस्रो पक्षबाट मूल्यांकन गराईनेछ र यसका सिकाईहरुलाई आगामी योजनाहरुमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।

६.२.४ प्रभाव मुल्यांकन : यो क्षमता विकास योजनाले समाज तथा समग्र गाउँपालिकामा पारेको प्रभाव बारेमा योजना कार्यन्वयन समाप्तिको १ वर्ष पछि तेस्रो पक्षबाट मूल्यांकन गराईनेछ ।

सन्दर्भ सामाग्रीहरु

१. नेपालको संविधान
२. संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मंत्रालयबाट तयार पारिएको स्थानीय तहहरुको क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी दिग्दर्शन, २०७६
३. स्थानीय तह संचालन ऐन, २०७४ र स्थानीय तह संचालन कार्यविधि, २०७६
४. अन्नपूर्ण गाउँपालिको वस्तुस्थिति विवरण २०७८
५. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाबाट उपलब्ध विभिन्न दस्तावेजहरु जस्तै गाउँपालिका`विगत ३ वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, आवधिक योजना, अन्नपूर्ण गाउँपालिको कर्मचारी दरबंदी तथा पदपूर्तिको अवस्था, अन्नपूर्ण गाउँपालिको भवन, मेशिन, उपकरण तथा भौतिक स्रोत साधनहरू, गाउँपालिकाले पारित गरेका ऐन, नियम, कार्यविधिहरू, अन्नपूर्ण गाउँपालिको प्रगति प्रतिवेदनहरू आदि ।
६. अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा २०७९ चैत ८ गते क्षमता विकास योजना तर्जुमा अनुशिक्षण तथा कार्यशालाबाट प्राप्त सूचना

अनुसूचिहरु

अनुसूची १ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (सञ्चालन व्यवस्थापन) लेखाजोखा संक्षिप्त विवरण (एकल तथा साझा आधिकार सगसम्बन्धीत)

१. आर्थिक विकास: कृषि, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, सहकारी, वित्तीय क्षेत्र (संघीय ऐनको थप व्यवस्था: घरेलु तथा साना उद्योग समेत) २. सामाजिक विकास: शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण । ३. भौतिक पूर्वाधार: सडक तथा पुल, झोलुङ्गे पुल, सिंचाइ, भवन तथा शहरी विकास, ऊर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत्, वैकल्पिक ऊर्जा, सञ्चार ४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन:वन तथा भूसंरक्षण, जलाधार संरक्षण, वातावरण संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहरमैला व्यवस्थापन, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद् व्यवस्थापन			
क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने शाखा तथा इकाई र वडा नं. सहित	कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरु (शाखा तथा वडागत रुपमा)
(क) विकास व्यवस्थापन			
विषयक्षेत्रगत विकास आवधिक/गुरू योजना तथा नीति नियमहरू	योजना शाखा	भौगोलिक जटिलता विज्ञको कमि	योजना तर्जुमा बारे क्षमता विकास
समावेशी विकास नीति (लैंङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	महिला तथा बालबालिका शाखा	लक्षित वर्गको विकासका लागि स्रोतसाधन र जनशक्तिको अभावका कारण	आवश्यक बजेटको व्यवस्थापन र विभिन्न नीति नियमहरुको बारेमा अभिमुखीकरण गर्नुपर्ने ।
वातावरण, जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन नीति	वातावरण शाखा	भौगोलिक जटिलता मार्गदर्शक निर्देशिका र विज्ञ जनशक्ति र बजेट अभाव	मार्गदर्शक निर्देशिकाहरुको उपलब्धता, विज्ञहरुबाट तालिमको व्यवस्थापन र आवश्यक मात्रामा बजेट व्यवस्था
वार्षिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन सम्दर्भमा	योजना शाखा	भौगोलिक जटिलता योजना तर्जुमा ज्ञानको कमी साथै दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे ज्ञानको अभाव	अभिमुखिकरण कार्यक्रम, योजना तर्जुमा र दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण बारे तालिम
दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण	नभएको	दिगो विकास लक्ष्य कार्यान्वयन केन्द्रित नभएको र कर्मचारी अभाव	दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरणबारे तालिम संचालन गर्नुपर्ने
वार्षिक योजना कार्यान्वयन	योजना शाखा	भौगोलिक जटिलता विज्ञको कमी योजनाहरुको प्राथामिकिकरणमा समस्या, संघ र प्रदेशसग समन्वयको अभाव, नीजि र	दुरदर्शी तथा धेरै लक्षित वर्ग समेट्ने योजनाहरुलाई प्राथामिकता दिने र संघ र प्रदेश सरकारसग समन्वय गरी

		सरकारी क्षेत्रको सहकार्यमा योजना निर्माणमा समस्या कर्मचारी र क्षमता अभाव, नतिजामुखी अनुगमन प्रणाली अवलम्बनमा कठिनाई	गौरवका योजनाहरु संचालन गर्ने र साझेदारीमा योजना निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्ने विषयमा तालिम
मर्मत संम्भार व्यवस्थापन	जिन्सी र प्राविधिक शाखा	योजना सम्पन्न पश्चात मर्मत संभार कोष स्थापना नभएको, कर्मचारी र क्षमता अभाव, अभिलेख व्यवस्थापनमा समस्या	अभिलेख व्यवस्थापनमा आवश्यक तालिम
अनुगमन तथा मूल्यांकन प्रणाली तथा प्रतिवेदन प्रणाली	प्रशासन शाखा	नतीजामुखी अनुगमन गर्न सीप नपुगेको	नतीजामुखी अनुगमन प्रणाली बारे सीप
(ख) संस्थागत संगठन रसंरचना व्यवस्थापन			
कर्मचारी संगठन र संरचना तथा कार्यविभाजन	कर्मचारी प्रशासन शाखा, सुचना प्राविधिक शाखा	कर्मचारी दरवन्दी नमिलेको	संगठन संरचना र कर्मचारी दरवन्दी मिलान गर्नुपर्ने
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन शाखा र सूचना प्रविधि शाखा	तयार नभएको	तयार गर्नुपर्ने
कर्मचारीहरूको आचार संहिता	कर्मचारी प्रशासन शाखा	भौगोलिक जटिलता विज्ञको कमि	प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने
कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्यांकन	कर्मचारी प्रशासन शाखा		ONM Survey गर्नु पर्ने
(ग) वित्तीय व्यवस्थापन			
बजेट र आम्दानी तथा खर्च प्रणाली	आर्थिक प्रशासन शाखा	कर्मचारीको अभाव दक्षतामा कमी	कर्मचारीलाई लेखा सम्बन्धी सफ्टवेयरका तालिमहरु आवश्यक
खरिद प्रणाली	जिन्सी शाखा	कर्मचारीको अभाव	कर्मचारी पदपुर्ति गरि गुरुयोजना बनाउन आवश्यक तालिम
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा	कर्मचारीको समस्या	पदपुर्ति आवश्यक तालिमको व्यवस्था
आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र लेखा परिक्षण	आन्तरिक लेखा शाखा	कर्मचारीको अभाव	पदपूति गर्नु पर्ने
प्रतिवेदन प्रणाली	प्राविधिक शाखा	एकै प्रकृतिको सूचना विभिन्न निकायबाट माग हुनु ।	SUTRA प्रणालीलाई Update गर्नु पर्ने

(घ) सूचना व्यवस्थापन			
अभिलेख व्यवस्थापन	प्रशासन शाखा	पर्याप्त स्थानको अभाव पूर्ण विद्युतिय अभिलेख तयार गर्न नसकिएको	अभिलेख व्यवस्थापन तालिम आवश्यक
सूचना प्रविधिको उपयोग	सुचना प्रविधि शाखा	सूचना प्रविधि सम्बन्धी क्षमता विकास बजेट कार्यक्रम	गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयका सम्पुर्ण कर्मचारीहरुलाई आवश्यक प्राविधिक तालिम
(ङ) सुशासन			
जनसहभागिता (नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	प्रशासन, योजना शाखा/वडा कार्यालय/उपभोक्ता समिति	आम जनता तथा सेवाग्राहीको प्रचारप्रसार	योजना अपनत्वको लागि नागरिक चेतनाका साथै उपभोक्ता समिति र टोल विकास संस्थहरुलाई अभिमुखिकरण सञ्चालन गर्नुपर्ने
गाउँपालिका समग्र गतिविधि र आर्थिक कारोवारको पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	आर्थिक प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखा	सुचना प्रविधिको उपभोगमा समस्या	सुचना प्रविधि सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	कार्यालय प्रमुख, न्यायिक समिति, प्रशासन शाखा, वडा कार्यालयहरु र गुनासो व्यवस्थापन ईकाई	भौगोलिक जटिलता, गुनासो व्यवस्थापन संयन्त्रको कमि	जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी अभिमुखिकरण सञ्चालन गर्नुपर्ने
(च) समन्वय र सहकार्य			
संघीय निकायहरू तथा प्रदेश सरकार	गाउँपालिका अध्यक्ष , उपाध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	गाउँपालिका बाट गरिएको समन्वय तथा अनुरोधबारे प्रदेश र संघीय कार्यालहरुबाट त्यति वास्ता नभएको	संघ तथा प्रदेश कार्यालयहरु र स्थानीय तहको समन्वय र सहकार्यका लागि वेलाबेलामा गोष्ठी तथा सेमिनार र वार्षिक योजना समिक्षा जस्ता कार्यक्रमहरु सञ्चालन हुनुपर्ने
सम्बन्धीत कार्यक्रम तथा परियोजनाहरू	योजना, विषयगत सबै शाखा र वडाहरु	कार्यक्रम तथा परियोजनाहरुका सरोकारवालाहरु समन्वय गर्दागर्दै पनि कार्यक्रम सञ्चालनमा ढिलो गर्ने	सरोकारवालाहरुका लागि वेलावेलामा अन्तरक्रिया गर्नुपर्ने
गैसस तथा समुदायमा आधारित संस्थाहरू	योजना शाखा र सामाजिक विकास शाखा		गाउँपालिकाबाट समन्वयकारी नीति निर्माण हुनुका साथै संघसस्थालाई

			गा.पा.मा समन्वयको आधार बनाउनुपर्ने
निजी क्षेत्र	गाउँपालिका अध्यक्ष	सबै नीजि संस्थाहरु सग समन्वय गर्न गाह्रो,	नागरिक जागरुकताका साथै नीजि क्षेत्रसग समन्वय गर्न आवश्यक नीति तथा नियमहरु र तालिमहरु आयोजना गर्नुपर्ने
अन्तर स्थानीय सरकार	गाउँपालिका/कार्यगाउँपालिका	प्रर्याप्त कानून र अन्तरगाउँपालिका व्यय सम्बन्धी कानून र नीतिगत समस्या	अन्तरगाउँपालिका तर्फका कानून तथा नीतिहरुको छाता कानूनबाट आवश्यक नीति निर्माण गनुपर्ने
अन्तर विभाग वा महाशाखा वा शाखा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत तथा प्रशासन शाखा		
५.संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह तथा सुशासनः मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रणालीको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तीय अनुशासन, लेखा परीक्षण, बेरुजु फछ्र्यौट, आन्तरिक नियन्त्रण (एकल तथा साझा आधिकारसग सम्बन्धीत) संघीय ऐनको थप व्यवस्थाः भूमि व्यवस्थापन, वडा समितिहरूको कार्य, साझेदारी वा संयुक्त व्यवस्थापनमा कार्य, बजेट तर्जुमा प्रक्रिया, स्थानीय संञ्चत कोष व्यवस्थापन अख्तियारी, लेखा, लेखा परीक्षण, आन्तरिक नियन्त्रण, सूचना प्रविधि), सार्वजनिक खरिद, स्थानीय सरकारको सम्पत्ति संरक्षण			
क्षमता विकास क्षेत्र	**भूमिका हुने शाखा तथा इकाई र वडा सहित**	**कार्य सम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय**	**क्षमता विकासका उपायहरु (शाखा तथा वडागत रुपमा)**
(क) मानव संसाधन विकास			
विषय क्षेत्रगत नीति नियमहरू	प्रशासन शाखा र विषयगत शाखाहरु	कानुनी ज्ञान र अनुभव कमी,	विज्ञ टोली गठन गरी अभिमुखिकरण नभएको, गाउँपालिकामा कानूनसग सम्बन्धीत जनशक्तिको अभाव भएकाले त्यसको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने
समावेशी विकास नीति (लैङ्गिक, बालबालिका, सीमान्तीकृत वर्ग, गरीबमुखी विकास)	प्रशासन शाखा/ सामाजिक विकास शाखा/महिला तथा बालबालिका शाखा	कानुनी ज्ञान र अनुभव कमी, जनप्रतिनिधीले चासो नदिनु, कर्मचारीको क्षमता नपुग्नु, खर्चको मापदण्ड प्रष्ट नहुनु । सबै वर्गका लागि पर्याप्त वजेट, स्रोत साधनको कमी	समावेशी विकास नीतिको संवेदनशिलताबारे जनप्रतिनिधी र कर्मचारीलाई तालिम दिनुपर्ने
वार्षिक योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	योजना शाखा/ प्राविधिक शाखा	प्राविधिक कर्मचारीहरुको कमि नागरिकहरुलाई योजना तर्जुमा बारे पुर्ण	वडा तहै सम्म योजना तर्जुमामा सहभागी हुने सरोकारवालाहरुलाई

		जानकारी नभएकाले योजना चक्र प्रभावित भएको, जनसहभागिता जुटाउन गाह्रो	अभिमुखिकरण गरिनुपर्ने
अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली	योजना शाखा /प्रशासन शाखा	भौगोलिक विकटता बजार अनुगमन तथा अन्य विभिन्न क्षेत्रको अनुगमनका लागि स्रोत र मानवीय साधनको समस्या भएको	योजनामा ज्ञान हुनका लागि तालिम / नागरिक सचेतनाको आवश्यकता
(ख) संस्थागत क्षमता विकास			
सेवा पहिचान र सेवा प्रवाहको लागि कर्मचारीको क्षमता विकास	प्रशासन शाखा	कर्मचारीको अभाव	तालिम कार्यक्रम र कर्मचारी व्यवस्थापन
आन्तरिक सञ्चार	प्रशासन सुचना प्रविधि शाखा	समन्वयमा कमि	
कर्मचारीहरूको आचार संहिता	प्रशासन शाखा	आचारसंहिता तयार नहुनु	आचार संहिता तयार सम्बन्धी विषय विज्ञहरुबाट प्रशिक्षण संचालन गर्नुपर्ने
कर्मचारीको कार्यविवरण र कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन	प्रशासन शाखा	दरवन्दी अनुसार दरवन्दी नहुनु	दरवन्दी अनुसार कर्मचारीको पदपूति गर्नुपर्ने
(ग) सेवा प्रवाह मापदण्ड निर्धारण			
कार्यक्रम, बजेट र खर्च प्रणाली	गाउँसभा/कार्यगाउँपालिका/लेखा र योजना शाखा	न्युन वजेटको आधारमा असिमित योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दा पर्याप्त काम गर्न समस्या	बजेट विनियोजन
सार्वजनिक खरिद प्रणाली	जिन्सी शाखा	घटिघटााउमा जाँदा गुणस्तरमा कमी हुने गरेको, खरिद योजना तयार नहुनु	खरिद योजना तयार गर्नुपर्ने
सम्पत्ति व्यवस्थापन	जिन्सी शाखा	नीतिगत व्यवथाको अभाव	नीति निर्माण गर्नुपर्ने
सेवाको गुणस्तर सुनिश्चितता	जिन्सी शाखा	प्रभावकारी सेवाको अभाव	प्रभावकारी सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन
आन्तरिक नियन्त्रण र लेखा परिक्षण	आलेप शाखा	कर्मचारीको पदपूर्ति नभएको	पदपूर्ति र कार्यविधिको व्यवस्था गर्नुपर्ने
(घ) सूचना व्यवस्थापन			
अभिलेख व्यवस्थापन	सुचना प्रविधि शाखा र प्रशासन	पुरानो अभिलेखीकरण बाहेक फरक प्रविधि अनुसार वेभसाइटमा राखिने हुदा सहज भएतापनी नेटको समस्याले खासै प्रभावकारी	प्रविधिको विकास सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन

		नभएको	
सूचना प्रविधिको उपयोग	सुचना प्रविधि शाखा	ज्ञान सिपको समस्या	क्षमता अभिवृदि गर्नुपर्ने
(ङ) राजश्व परिचालन र वित्तीय अनुशासन			
जनसहभागिता (नितिगत तह र कार्यान्वयन तह) योजना चक्र, समावेशी, सरोकारवाला	योजना शाखा/वडा कार्यालय/उपभोक्ता समिति	योजना कार्यन्वयन तहमा जनसहभागिता एकदमै न्युन भएको / नाम मात्रको जनसहभागीता भएको	योजना अपनत्वको लागि नागरिक चेतनाका साथै टेल विकास समिति र उपभोक्ता समितिहरुलाइ विकास सम्बन्धी तालिमा सञ्चालन गर्नुपर्ने
पारदर्शिता तथा सूचना प्रवाह	गाउँपालिका/वडा/सबै शाखा	सुचना प्रविधिको पुर्णतया प्रयोग हुन नसकेको/योजनाको सामाजिक परिक्षण गरिकाले पारदर्शिता कायम भएको	सुचना प्रविधिका बारेमा जनचेतना तथा प्रयोग सम्वन्धमा अभिमुखिकरण गर्नुपर्ने /सुचनाको हकबारे नागरिक सचेतना गर्नुपर्ने
जवाफदेहिता र गुनासो व्यवस्थापन	गुनासो सुनुवाई अफिसर/कार्यालय प्रमुख	गुनासो व्यवस्थापन शाखाको अभाव	गुनासो व्यवस्थापनबारे गुनासो सुनुवाई अधिकारीलाई अनुशिक्षण

अनुसूची २ स्थानीय सरकारको संस्थागत क्षमता (नेत्तृत्व तह) लेखाजोखा (नेत्तृत्व तहको क्षमता विकास आवश्यकताको लेखाजोखा अनुसूचि ३ मागमा आधारित)

क्षमता विकास क्षेत्र	भूमिका हुने प्रमुख/उपप्रमुख समिति/उपसमिति	कार्यसम्पादनलाई प्रभाव पारेको विषय	क्षमता विकासका उपायहरु
स्थानीय सभा व्यवस्थापन	सभाअध्यक्ष/सभासचिव, समिति	सबै सदस्यलाई सभा सञ्चालन ज्ञानको अभाव	सभा सञ्चालन सम्बन्धी प्रशिक्षण
कार्यगाउँपालिका बैठक व्यवस्थापन र निर्णय प्रक्रिया	सभा अध्यक्ष/ सभा सचिव		नीति नियम निर्माण प्रकृया, बैठक सञ्चालन र निर्णय प्रक्रियाको चरणबद्ध तालिम
दूरदृष्टि र रणनीतिक (आवधिक वा गुरु वा एकीकृत) गाउँपालिका/गाउँ विकास योजना	गाउँसभा/कार्यगाउँपालिका	आवश्यक क्षमताको अभाव	अन्तरकृया, अवलोकन र तालिम
आवश्यक ऐन कानून तर्जुमा र कार्यान्वयन	समिति, उप समिति गाउँसभा/कार्यगाउँपालिका	कानूनको दक्ष जनशक्तिको अभाव	कानूनको जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी गाउँसभाका सदस्यहरुलाई कानूनका बारेमा प्रशिक्षण गर्नुपर्ने
संरचना तथा व्यवस्थापन विकास	अध्यक्ष, समिति र कार्यगाउँपालिका	सिमित बजेटका कारण पर्याप्त संरचनाको अभावमा सेवा प्रवाहमा समस्या	संरचना निर्माणका र गाउँपालिका व्यवस्थापनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन आवश्यक
वडा कार्यालय व्यवस्थापन	अध्यक्ष र वडा समिति	सिमित वजेटका कारण पर्याप्त संरचनाको अभावमा सेवा प्रवाहमा समस्या	संरचना निर्माणका र वडा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्थापन आवश्यक
न्यायिक समितिको कार्यप्रणाली तथा कार्य सम्पादन	उपाध्यक्ष/न्यायिक समिति संयोजक	गाउँपालिकामा कानून सम्बन्धी जनशक्ति वा कर्मचारीको अभाव	मेलमिलापकर्ता र पदाधिकारीलाई न्याय सम्पादन सम्बन्धी आधारभुत तालिम र बेलाबेलामा कानूनी विषयमा अभिमुखिकरण गरिनुपर्ने
समिति, उपसमितिहरूको परिचालन	अध्यक्ष, उपाध्यक्ष	क्षेत्राधिकार भित्रको ज्ञानको कमी	समितिको संवेदनशिलता र जिम्मेवारीबारे प्रशिक्षणको आवश्यकता भएको

सामाजिक समावेशीकरण तथा निर्णय प्रक्रियामा सहभागिता	कार्यगाउँपालिका र समिति, उप समिति	सकृय सहभागिता नभएको	कार्यगाउँपालिका सदस्यहरु तथा समिति उप समितिहरुलाई GESI तालिमको व्यवस्थापन गरिनुपर्ने
सहकार्य, समन्वय र साझेदारिता	अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, वडा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	समन्वय सहकार्य भएपनि सोहि अनुरुप कार्यसफलतामा कमी	नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारीताका लागि लगानी सम्मेलन जस्ता कार्यक्रम बनाउनुपर्ने
पारदर्शिता तथा गुनासो सुन्ने प्रणाली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत/गुनासो अधिकारी/उपाध्यक्ष, सभा	दक्षताको अभाव	गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम आवश्यक
अनुगमन तथा मूल्यांकन	उपाध्यक्ष र प्राविधिक कर्मचारी	नतीजामुखी अनुगमन प्रणालीको विकास गर्न बाँकी भएको हुदा अनुगमन औपचारिक मात्र भएको	नतीजामुखी अनुगमन प्रणालीको विकास गर्नुपर्ने
संस्थागत मूल्य तथा मान्यता	कार्यगाउँपालिका/कर्मचारी सबै		संस्थागत मुल्य मान्यता सम्बन्धमा तालिम तथा प्रशिक्षणको आवश्यकता

अनुसूची ३ आपूर्तिमा आधारित क्षमता विकास आवश्यकता पहिचानका फारम (अनुसूचि ५ मा आधारित)

(क) गाउँपालिको अधिकारउपयोगको अवस्था

गाउँपालिकोअधिकार	उपयोग भए/नभएको	जनशक्ति भए/नभएको
(क) एकल अधिकार क्षेत्र		
गाउँ प्रहरी	नभएको	नभएको
सहकारी संस्था	भएको	भएको
एफ.एम. संचालन	नभएको	नभएको
स्थानीय कर, सेवा शुल्क, दस्तुर	भएको	भएको
स्थानीय सेवा व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय तथ्यांक र अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय स्तरका विकास आयोजना तथा परियोजना	भएको	भएको
आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा	भएको	भएको
आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाई	भएको	भएको
स्थानीय बजार व्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण र जैविक विविधता	भएको	भएको
स्थानीय सडक, ग्रामिण सडक, कृषि सडक र सिँचाइ	भएको	भएको
नगरसभा, मेलमिलाप र मध्यस्थताको व्यवस्थापन	भएको	भएको
स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन	भएको	भएको
जग्गाधनी दर्ता प्रमाणपुर्जा वितरण	नभएको	नभएको
कृषि तथा पशुपालन, कृषि उत्पादन व्यवस्थापन, पशु स्वास्थ्य, सहकारी	भएको	भएको
ज्येष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र अशक्तहरूको व्यवस्थापन	भएको	भएको
बेरोजगारको तथ्यांक संकलन	भएको	भएको
कृषि प्रसारको व्यवस्थापन, सञ्चालन र नियन्त्रण	भएको	भएको
खानेपानी, साना जलविद्युत् आयोजना, वैकल्पिक ऊर्जा	भएको	भएको
विपद् व्यवस्थापन	भएको	भएको
जलाधार, वन्यजन्तु, खानी तथा खनिज पदार्थको संरक्षण	भएको	भएको
भाषा, संस्कृति र ललितकलाको संरक्षण र विकास	हुँदै गरेको	भएको

(ख) साझा अधिकारबाट प्राप्त अधिकार		
खेलकुद र पत्रपत्रिका	खेलकुद भएको	भएको
स्वास्थ्य	भएको	भएको
विद्युत, खानेपानी तथा सिँचाई जस्ता सेवाहरू	भएको	भएको
वन, जंगल, वन्यजन्तु, चराचुरूङ्गी, जल उपयोग, वातावरण, पर्यावरण तथा जैविक विविधता	भएको	भएको
सामाजिक सुरक्षा र गरीबी निवारण	भएको	नभएको
व्यक्तिगत घटना, जन्म, मृत्यु, विवाह र तथ्याङ्क	भएको	भएको
स्थानीय स्तरमा पुरातत्व, प्राचीन स्मारक र संग्रहालय संरक्षण, संवर्द्धन र पुनर्निर्माण	भएको	भएको
सुकुम्बाशी व्यवस्थापन	नभएको	नभएको
प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टी	नभएको	नभएको
सवारी साधन अनुमति	नभएको	नभएको
संघसंस्था दर्ता तथा नवीकरण	भएको	भएको
भूमि व्यवस्थापन	नभएको	नभएको
सञ्चार सेवा	भएको	भएको
यातायात सेवा	भएको	भएको
घरेलु तथा साना उद्योग	भएको	भएको

(ख) ऐन, नियम, विधि र प्रणालीको स्थापनाको अवस्था

१. आर्थिक ऐन २०७४,२०७५,२०७६,२०७७,२०७८,२०७९

२. बिनियोजन ऐन २०७४,२०७५,२०७६,२०७७,२०७८,२०७९

३. सहकारी ऐन २०७४

४. प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन २०७४

५. कार्यविभाजन नियमावली २०७४

६. न्यायिक कार्यविधि २०७४

७. शिक्षा नियमावली २०७४

८. गाउँसभा संचालन कार्यविधि २०७४

९. "घ" बर्गको निर्माण ब्यबसायी इजाजतपत्र कार्यविधि २०७४

१०. एफ. एम. रेडियो ब्यबस्थापन तथा संचालन कार्यविधि २०७४

११. उपभोक्ता समिति गठन परिचालन तथा ब्यबस्थापन कार्यविधि २०७४

१२. बैठक संचालन कार्यविधि २०७४

१३. प्राकृतिक सम्पदाको संरक्षण तथा उपभोग निर्देशिका २०७४

१४. राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि २०७४

१५. तालिम, गोष्ठी, कार्यशाला तथा अध्ययन भ्रमण खर्च सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४

१६.. करारमा प्राबिधिक कर्मचारी ब्यबस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४

१७.. बजार अनुगमन निर्देशिका, २०७४

१८. अनाथ तथा जोखिमयुक्त बालबालिका सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन ऐन २०७७

१९. आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा ब्यबस्थित गर्न बनेको ऐन २०७७

२०. पूर्वाधार ब्यबस्थापन ऐन २०७७

२१. बिपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा ब्यबस्थापन ऐन २०७७

२२. वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन २०७७

२३. सार्वजनिक निजि साझेदारी तथा लगानी ऐन २०७७

२४. स्थानीय श्रोत साधन उपयोग तथा ब्यबस्थापन गर्न बनेको ऐन २०७७

२५. स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७७

२६. मेलमिलाप केन्द्र संचालन सम्बन्धी कार्यविधि २०७८

२७. स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यसामग्री विकास तथा कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७९

२८. बिद्यालय व्यबस्थापन समिति गठन र व्यबस्थापन सम्बन्धि कार्यबिधि २०७९

२९. महिला शशक्तिकरण सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७९

३०. गैर सरकारी संस्था समन्वय, परिचालन तथा अनुगमन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७९

(ग) अन्नपूर्ण गाउँपालिको वर्तमान शाखा/एकाई/वडा नं ११ सम्मको कर्मचारी तथा पूर्वाधार अवस्थाको विश्लेषण

विद्यमान महाशाखा/शाखा	कर्मचारीहरू (तह, सेवा र संख्या)		भवन/स्थान, फर्निचर तथा मुख्य उपकरणहरू (यन्त्र– machine), सवारी साधन, सूचना प्रविधि सफ्टवेयर समेत र अन्य)	
	विद्यमान	थप आवश्यक	विद्यमान	थप आवश्यक
प्रशासन शाखा	अधिकृत छैठौं तह १, पाँचौ तह १,	चौथो तह १	शाखागत फर्निचर र उपकरण उपलब्ध भएको	नभएको
योजना तथा अनुगमन शाखा	सहायक चौथौ १	नभएको	भएको	नभएको
आर्थिक प्रशासन शाखा	सातौँ तह १ पाँचौं तह १	०	भएको	नभएको
सूचना संचार तथा प्रविधि शाखा	छैठौं तह १, पाँचौ तह २, चौथो तह १	पाँचौ तह २,	ल्याप्टप, फर्निचर	नभएको
शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा	छैठौं तह १, पाचौं तह १,	चौथो तह १	भएको	नभएको
स्वास्थ्य शाखा	छैठौं २, पाचौं १,	चौथो तह १	भएको	नभएको
कृषि तथा पशु सेवा शाखा	अधिकृत छैठौं २, पाचौं चौथो तह ४	०	भएको	नभएको
पंजिकरण शाखा	चौथो तह १	०	भएको	नभएको
रोजगार सेवाकेन्द्र	छैठौं तह १, पाँचौ तह २,	०	भएको	नभएको
आयुर्वेद शाखा	छैठौं तह २, पाँचौ तह १,	०	भएको	नभएको
आ.ले.प शाखा	नभएको	छैठौं तह १,	कम्प्युटर, फर्निचर	ल्याप्टप र स्कुटर
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण शाखा	पाँचौ तह १,	छैठौं तह १,	भवन र आवश्यक फर्निचर	काम गर्ने स्थान पर्याप्त नभएको

राजश्व शाखा	छैठौँ तह १,	चौथो तह १	भवन र आवश्यक फर्निचर	काम गर्ने स्थान पर्याप्त नभएको
पूर्वाधार विकास शाखा	इन्जिनियर २, अ.स.ई. ८, खा.पा.स.ट.१, अमिन १	स.ई २, अ.स.सई ४, आर्किटेक्चर १	ल्याप्टप, बाईक , विभिन्न सफ्टवेयर र आवश्यक फर्निचर,	विभिन्न डिजाईन सफ्टवे GIS, गाडी बाईक लेभल मेशिन टोटल स्टेशन ,
कानुन ईकाई	कानुनी सल्लाहकार	पाँचौ तह १	कम्प्युटर, फर्निचर	
उद्यम शाखा	छैठौँ तह १	चौथो तह १	कम्प्युटर, फर्निचर	ल्याप्टप र स्कुटर
सहकारी शाखा	छैठौँ तह १, पाँचौ तह १	चौथो तह १	भवन र आवश्यक फर्निचर	काम गर्ने स्थान पर्याप्त नभएको
फोहोरमैला तथा सरसफाई व्यवस्थापन इकाई	छैठौँ तह १	सरसफाई कर्मचारी २ जना	यन्त्र, उपकरण तथा फर्निचर	काम गर्ने स्थान पर्याप्त नभएको
वडा नं १ देखी ११ सम्मा	छैठौँ तह १, पाँचौं तह ६, चौथो तह ४, का.स ११,	रिक्त पदपूर्ति गर्नुपर्ने	वडा नं ६ मा भवन र आवश्यक फर्निचर	काम गर्ने स्थान पर्याप्त नभएको

(घ) नयाँ अवधारणा, नीति तथा सूचना प्रविधिको उपयोगको अवस्था (प्र. प्र.अ. वा कुनै जिम्मेवार कर्मचारीबाट)

अवधारण, नीति तथा सुचना प्रणाली	**हालको अवस्था**	**अब के गर्ने**
राजस्व सुधार योजना तथा राजस्व प्रक्षेपण	राजस्व संकलन हुने गरेको	अनुगमन मुल्यांकन गर्नुपर्ने
आवधिक रणनीतिक योजनाहरू	तयार भएको	अद्यावधिकगर्नुपर्ने
गुरु योजनाहरू	यातायात गुरुयोजना बनेको	अद्यावधिक गर्नुपर्ने
मध्यावधिक खर्च संरचना	बनेको	कार्यान्वयन गर्नुपर्ने
वार्षिक बजेट तर्जुमा प्रणाली	हुने गरेको	अद्यावधिक गर्नुपर्ने
नतिजामुखी अनुगमन प्रणालीको स्थापना	हाल छैन	बनाउनु पर्ने
लैङ्गिक तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति	रणनीति बनेको	अद्यावधिक गर्नुपर्ने
उत्थानशीलता (आर्थिक, विपद्, निर्माण, सामाजिक आदि)	भएको	थप प्रभावकारी हुनुपर्ने
जलवायु परिवर्तन तथा कार्वन उत्सर्जन न्यूनीकरण	छैन	बनाउनु पर्ने
निर्माण मापदण्ड तथा भवन संहिता	छैन	बनाउनु पर्ने
सूचना प्रविधि तथा सफ्टवेयरहरू (सुत्र, राजस्व, घटना दर्ता, ई–विडिङ्ग आदि)	संयन्त्र तयार नभएको	बनाउनु पर्ने
उत्तरदायित्वका संयन्त्रहरू तथा उपयोग	शुरुवात भएको	प्रभावकारी बनाउनु पने
फोहोरमैला व्यवस्थापन	नभएको	साझेदारी गर्नु पर्ने
आर्थिक विकास र निजी क्षेत्रसँगको साझेदारी अपाङ्गमैत्री कार्यस्थानको व्यवस्था आदि ।	नभएको	हुनुपर्ने

अनुसूची ४ अन्नपूर्ण गाउँपालिको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (शाखागत रूपमा अनुसूचि ८) (सबै शाखा र वडा कार्यालयबाट)

शाखाको नाम तथा वडा नं	पदीय जिम्मेवारी	कार्यविवरण अनुसार गर्नुपर्ने मुख्य कार्यहरू	कार्यसम्पादनमा देखिएका कठिनाइहरू	विद्यमान ज्ञान, सीप र दक्षता (स्वमूल्याङ्कन)			ज्ञान, सीप र दक्षता वृद्धिका लागि अपेक्षा गरिएको क्षमता विकास कार्यक्रम (विषयवस्तु)
				उच्च	मध्यम	न्यून	
प्रशासन शाखा	प्रशासन शाखा प्रमुख अधिकृत छैठौँ	कर्मचारी प्रशासन अभिलेख व्यवस्थापन स्थानीय सेवाको व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, मापदण्ड सेवा, शर्त, योजना, कार्यान्वयन र नियमन । मानव संसाधन विकासका लागि अल्पकालीन तथा दिर्घकालिन योजना तर्जूमा, कर्मचारीको विवरण अद्यावधिक गर्ने, विभिन्न पत्राचार, सूचान संप्रेषण, सूचना अधिकारीका कार्य सभा तथा कार्यगाउँपालिका बैठकको व्यवस्था आदि	ककर्मचारी संख्याको अभिलेख व्यवस्थापन		✓		विषयसगसम्बन्धी क्षमता विकास तालिम
योजना शाखा	शाखा प्रमुख (अधिकृत छैठौं)	योजना सम्झौता अनुगमन तथा भुक्तानी सिफारिस	भौगोलिक विकटता, सेवाग्राहीको सचेतनामा कमि		✓		योजना तर्जुमा र नतीजामा आधारित अनुगमन प्रणाली उपभोक्ताहरुमा क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम संचालन
आर्थिक प्रशासन शाखा	आर्थिक प्रशासन प्रमुख	आय व्यय पारदशिृता कायम गर्दै कारोबारको लेखा राख्ने, आर्थिक प्रतिवेदन तयार गर्ने, लेखा परिक्षण गराउने आर्थिक कार्यविधि निति कानून मापदण्ड कार्यान्वयन र नियमन, आर्थिक प्रशासन र व्यवस्थापन	आर्थिक ऐनहरुको कार्यान्वयनमा समस्या		✓		लेखा व्यवस्थापन तालिम
पूर्वाधार विकास शाखा	शाखा प्रमुख (इन्जिनीयर	योजनाहरुको डिजाईन, स्टीमेट, डि.पि.आर निर्माण ठेक्का तथा उपभोक्ताहरुसगसम्झौता लगायत निर्माणको रेखदेख तथा सुपरिवेक्षण, भुक्तानी सिफारिस जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण वातावरण, पर्यावरण एवं जलाधारक्षेत्र संरक्षण तथा फोहोरमैला व्यवस्थापन	कार्यालयमा आधुनिक प्रविधिमैत्री हुन नसक्नु, आवश्यक उपकरणको अभाव		✓		नतीजामूखि अनुगमनबारे तालिम विभिन्न चरणमा क्षमता विकास तालिम सफ्टवयर सम्बन्धी तालिम, भवन संहिता बारे तालिम
सुचना प्रविधि शाखा	सुचना प्रविधि अधिकृत	सूचना प्रविधि प्रणाली इन्टरनेट नेटर्वक विद्युतिय प्रणाली तथा सञ्चार प्रविधिमा	शाखामा बजेट अभाव, सूचना प्रविधि विकासमा जनप्रतिनिधहिरुमा नैराश्यता		✓		CD of Office Automation and

		आधारित तथ्यांक व्यवस्थापन अभिलेख तथा नियमन अभिलेख व्यवस्थापनमा नविनतम सूचना प्रविधिको प्रयोग, अन्य शाखाका कर्मचारीलाई सूचना प्रविधिबारे सहजिकरण गन	स्थानीयमा विद्युतिय साक्षरताको कमी				Network dmininstration
शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा	शिक्षा प्रमुख	तालिम संचालन अनुगमन मुल्यांकन विद्यालयहरुको नियमन र अनुगमन, शिक्षकहरको सरुवा तथा बढुवा, शिक्षकहरुको क्षमता विकास, शिक्षक विद्यार्थि अनुपात अनुसार शैक्षिक व्यवस्था गर्ने, विद्यालयहरको नक्साँकन गर्ने, शिक्षा विकासका योजना तर्जूमा, सञ्चालन, अनुमति र नियमन विद्यालय शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन विद्यार्थी प्रोत्साहन तथा छात्रवृतिको व्यवस्थापन खेलकुदको विकास र प्रर्वद्धन	विद्यालय संख्या अनुसार दरवन्दी अपुग समयानुकुल पाठ्यक्रम नहुन, विद्यार्थी प्रोत्साहनका लागि पर्याप्त छात्रवृतिको अभाव, शिक्षकहरुमा ICT ज्ञानको अभाव		✓		कम्प्युटर सम्बन्धी तालिम समय समयमा शिक्षाबारे तालिम, शिक्षकहरुलाई ICT तालिम
स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य संयोजक	स्वास्थ्य कार्यक्रम संचालन मुल्यांकन आधारभुत स्वास्थ्य र सरसफाई सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको निर्माण, कार्यान्वयन तथा नियमन आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको सञ्चालन र प्रर्वद्धन जनस्वास्थ्य निगरानी स्वास्थ्य सूचना प्रणालीको व्यवस्थापन	बजेट व्यवस्थापन जनशक्ति क्षमता विकासमा कमि		✓		कार्यक्रम अनुसार तालिम आवश्यक
कृषि तथा पशुसेवा शाखा	कृषि अधिकृत पशु अधिकृत छैठौं	तालिम संचालन अनुगमन मुल्यांकन कृषिजन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रणउच्च मुल्ययुक्त कृषि जन्य वस्तुको प्रर्वद्धन, विकास तथा बजारीकरण कृषि विउविजन नश्ल, मलखाद र रसायन तथा औषधीहरुको आपूर्ति उपयोग र नियमन	घर गोठ गएर सेवा दिनु पर्ने समस्याका कारण व्यवस्थापनमा कठिनाई प्राविधिक जनशक्तिको अभाव, कृषि प्रयोगशालाको अभाव र कृषि सफ्टवेर नभएको ।		✓		उत्पादनको आरक्षण अनुदान दिन सके व्यवसायिक कृषकहरुको जिवन शैलीमा सुधार विषयगत संक्षमता विकास तालिम संचालन गर्नु पर्ने

		पशुपन्छी जन्य प्राकृतिक प्रकोप तथा महामारी रोगको नियन्त्रण पशु आहारको गुणस्तर नियमन पशुवधशाला र शितभण्डारको व्यवस्थापन र नियमन					
पन्जीकरण शाखा	अधिकृत छैटौं	घटना दर्ता सामाजिक सुरक्षा प्रणालीमा सहजीकरण व्यक्तिगत घटनाहरुको दर्ता र दर्ता विवरण केन्द्रमा पठाउने	लाभग्राहीलाई सचेतना तालिम		✓		कर्मचारीलाई कम्प्युटर र अन्य क्षमता विकास योजना सम्बन्धीत विषयमा तालिम
रोजगार सेवा केन्द्र	रोजगार संयोजक	बेरोजगारको तथ्यांक संकलन र व्यवस्थापन तथ्यांक अद्यावधि र प्रसारण, आन्तरिक रोजगारी सिर्जना	वास्तविक बेरोजगार पहिचानमा समस्या, कर्मचारी कमी, बजेट अभाव		✓		स्थानीयस्तरमा रोजगारी सर्जिना बारे तालिम
सहकारी शाखा	सहकारी विकास	सहकारीहरुको क्षमता विकास, अनुगमन र नियमन	आर्थिक अभाव		✓		COPOMIS र सुशासन तालिम
आ.ले.प. शाखा	नभएको	गाउँपालिको आयव्ययको आन्तरिक लेखा परीक्षण गरी आय व्यय विवरण दुरुस्त बनाउन गाउँपालिकालाई सहजिकरण गर्ने	राजस्व संकलनमा कठिनाई	✓			विषयवस्तुको तालिम
महिला, बालबालिका तथा समाज कल्याण इकाई	शाखा प्रमुख	महिला बालवालिका, जेष्ठ नागरिक, लक्षित वर्ग लोपउन्मुख, पछाडी परेका वा पारिएका वर्गहरुको अनुगमन मुल्यांकन	नीति कार्यान्वयनमा समस्या भौगोलिक विकटता, बजेटको अभाव		✓		नयाँ प्रविधिको पुर्नताजकी नेतृत्व विकास सम्बन्धी तालिम
गाउँपालिको सबै ११ वटा वडाहरु	वडा सचिव र सहयोगी	वडा स्तरिय तथ्यांक संकलन तथा अद्यावधिकगर्ने वडाका विकास निर्माणका योजना तर्जूमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा आवधिक प्रगति समिक्षा गर्ने, अभिलेख व्यवस्थापन, सिफारिस तथा प्रमाणित गन	क्षमता विकास तालिमको अभाव विभिन्न शाखाविच समन्वयको अभाव र कार्यालयलाई सूचना प्रविधिमैत्री बनाउन नसक्नु		✓		एकिकृत विकास तथा तथ्यांङ्क व्यवस्थापन तालिम

अनुसूची ५ अन्नपूर्ण गाउँपालिको विद्यमान मानव संसाधनको क्षमता लेखाजोखा फाराम (शाखागत रूपमा अनुसूचि ८) (सबै शाखा र वडा कार्यालयबाट)

क्षमता विकासका क्षेत्र	प्रशिक्षण/ अभिमुखीकरण/ अन्तरक्रिया/ अन्य	कार्यक्रम किन आवश्यक परेको हो ?	कार्यक्रम कसका लागि (कृपया ठीक चिन्ह लगाउनु होला, एक भन्दा बढी पनि हुन सक्दछ)					अपेक्षित उपलब्धि	समय अवधि	कार्यक्रम सञ्चालन गर्न उपयुक्त महिना
			कार्यगाउँपालिका पदाधिकारी	वडा समितिका अध्यक्ष तथा सदस्यहरू	कर्मचारीहरू (कुन स्तरका कर्मचारी)	वडा कार्यालयका कर्मचारीहरू	अन्य (खुलाउने)			
स्थानीय शासनसम्बन्धी नीति, कानून र सार्वजनिक प्रशासन	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाहमा सहजता	✓१९ जना	✓४४जना	✓ अधिकृतहरु १५ जना	✓ ११ जना		स्थानीय शासन सञ्चालनमा सहजता	७ दिन	भाद्र, असोज
स्थानीय न्यायिक तथा मध्यस्थता	प्रशिक्षण	न्यासम्पादनका लागि	✓ ५ जना	✓४४ जना	✓न्यायिक समिति हेर्ने २ जना		मेलमिलाप कार्यकर्ता ५०	स्थानीय झै झगडा मिलाउन सक्षम	४८ घन्टा	पुष, माघ
नतिजामा आधारित योजना तर्जुमा र अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली	तालिम	योजना तर्जूमा, अनुगमन तथा मुल्याङकनबारे ज्ञान हासिल गर्न	✓ १९ जना	✓४४ जना	✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी १०	✓ ११ जना		योजना चक्र तथा मुल्याङन प्रणालीमा सहजता	३ दिन	भाद्र, असोज
शहरी भू–उपयोग योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन	तालिम	नीति निर्माण गर्न			✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी १०	✓ ११ जना			३ दिन	साउन
शहरी भवन संहिता	तालिमा	भवन संहिता निर्माण गर्न			✓ योजना र प्राविधिक शाखाका कर्मचारी १०	✓ ११ जना		सहरी विकासको अवधारणाबारे ज्ञान	३ दिन	साउन
कार्यालय व्यवस्थापन तथा अभिलेख प्रणाली	प्रशिक्षण	सेवा प्रवाह			✓ प्रशासन र सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी ६	✓ ११ जना		सेवा प्रवाह	५ दिन	कार्तिक, मंसिर

सार्वजनिक र सामाजिक उत्तरदायित्व जवाफदेहिताका अवधारणा, औजारहरू र उपयोग सीप	तालिम	उत्तर दायित्व बहन हुने	✓ १९ जान	✓४४ जना	✓ गुनासो सुनुवाई अफिसर/कार्यालय प्रमुख, २ जना	✓ ११ जना			३ दिन	जहिले पनि
लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण	प्रशिक्षण	GESI बारे जान्न	✓१९ जना	✓४४ जना	✓ महिला बालबालिका र सामाजिक विकास शाखाका कर्मचारी ८ जना	✓ ११ जना			५ दिन	कार्तिक, मंसिर
सूचना तथा ज्ञान व्यवस्थापन (Information & Knowledge Management)	प्रशिक्षण	प्राविधिक ज्ञान हासिल गर्न			✓सुचना प्रविधि अधिकृत १ जना				५ दिन	साउन, भाद्र
नेतृत्व सीप, Team Building, द्वन्द व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण	सिपविकास		✓१९ जना	✓सबै शाखाका कर्मचारी ३० जना	✓ ११ जना			३ दिन	कार्तिक
स्थानीय परिप्रेक्ष्य सगसम्बन्धीत विषयहरू जस्तैः पूर्ण खोप, सरसफाई, साक्षर, बालविवाह, घटना दर्ता, र नियन्त्रणमुखी कार्य जस्तैः छुवाछुत, भेदभाव, दाइजो, छाउपडी, बोक्सी, आदि	प्रशिक्षण	विभिन्न सबालबारे जानकारी लिन					✓ टोल विकास संस्थाका २२० जना पदाधिकारी		३ दिन	मंसिर, पुष
सकारात्मक सोच (appreciative Inquiry)	प्रशिक्षण			✓१९ जना	✓ कर्मचारी ४४ जना	✓ १११ जना			३ दिन	मंसिर, पुष
लेखा व्यवस्थापन, आन्तरिक लेखापरीक्षण, बेरूजु फछ्र्यौट	प्रशिक्षण	लेखा सम्बन्धी दैनिक कार्यसञ्चालन तथा लेखापरीक्षण			✓लेखा शाखाका कर्मचारी, जिन्सी हेर्ने कर्मचारी आ.ले.प. र			लेखा व्यवस्थापनमा कुसलता र बेरुजु रकम घटाउने	३ दिन	मंसिर, पुष

					प्र.प्र.अ. ८ जना					
सार्वजनिक खरीद व्यवस्थापन	अभिमुखिकरण	खरिदलाई व्यवस्थीत गर्न			✓योजना, जिन्सी हेर्ने, लेखा हेर्ने कर्मचारी र प्र.प्र.अ. १५ जना			सरकारी सम्पत्तीको व्यवस्थापन र आर्थिक पारदर्शिता	३ दिन	साउन, भाद्र
सार्वजनिक समारोह व्यवस्थापन अतिथी व्यवस्थापन, उद्घोषण)	प्रशिक्षण	सार्वजनिक कार्यक्रम सञ्चालनका लागि	✓ ३० जना	✓१९ जना	✓ सा.बि.अ. १ जना	✓ ११ जना		अतिथी सत्कार तथा उद्घोषण गर्न सक्षम	३ दिन	पुष, माघ
अनुगमन, मूल्यांकन, प्रतिवेदन	प्रशिक्षण	योजना लगायत विभिन्न क्षेत्र: जस्तै बजार, खानी अनुगमन मुल्याङकन बारे जान्न		✓ १९	✓ अनुगमनमा संलग्न कर्मचारी ५ जना	✓ ११ जना		अनुगमनका चरणहरु, मुल्याङकनका विधिहरु र प्रतिवेदनका बुँदाहरुका बारेमा जानकार हुन	३ दिन	पुष, माघ
जनसम्पर्क तथा संवाद शैली (Community Relations & Negotiation Skills) सूचना प्रविधि (Computer Skills, Email, internet navigation, website)	अभिमुखिकरण	समन्वय तथा सहकार्यका लागि, सुचना प्रविधि तथा इमेल,इन्टरनेट बारे जान्न		✓ १९जना	✓ सा.बि.अ, सूचना प्रविधि शाखाका कर्मचारी ७ जना	✓ ११ जना		आपसी समझदारी तथा समन्वय र पारस्पारिक सहअस्तीत्व, सुचना प्रविधिबारे ज्ञान हासिल	३ दिन	मंसिर
फोहोरमैला तथा वातावरण व्यवस्थापन					✓ सरसफाई कर्मचारी र चालकहरु १५ जना				३ दिन	माघा, फागुन

मिति २०७९ साल चैत्र महिनाको ०८ गतेका दिन अन्नपुर्ण गाउँपालिका कास्कीद्वारा आयोजित क्षमता विकास योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्यशाला कार्यक्रमको उपस्थिति निम्नानुसार रहेको छ।

उपस्थितिः

क्र.स.	नाम थर	पद	ठेगाना/कार्यालय	हस्ताक्षर
१	विष्णु बहादुर के.सी.	अध्यक्ष		
२	चन्द्रकला अधिकारी	उपाध्यक्ष		
३	खेमराज देवकोटा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत		
४	तुलसी प्रसाद अधिकारी	वडा अध्यक्ष वडा नं. १		
५	पिताम्बर भण्डारी	वडा अध्यक्ष वडा नं. २		
६	फणीन्द्र प्रसाद पौडेल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ३		
७	आइन दल गुरुङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ४		
८	जिवनाथ पौडेल	वडा अध्यक्ष वडा नं. ५		
९	एकदेव देवकोटा	वडा अध्यक्ष वडा नं. ६		
१०	भरत मान गुरुङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ७		
११	विजय गुरुङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ८		
१२	रमेश गुरुङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ९		
१३	गौतम गुरुङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. १०		
१४	हिम वहादुर गुरुङ	वडा अध्यक्ष वडा नं. ११		
१५	नारायणी परियार	कार्यपालिका सदस्य		
१६	पार्वती पौडेल	कार्यपालिका सदस्य		
१७	सिमा क्षेत्री	कार्यपालिका सदस्य		
१८	पुष्पा पुन	कार्यपालिका सदस्य		
१९	चतुर्मान विश्वकर्मा	कार्यपालिका सदस्य	९८४६६८०९३५	
२०	भुपाल घर्ती	कार्यपालिका सदस्य, क्षमता विकास समिति संयोजक		
२१	बलराम भुगाई	शिक्षा अधिकृत		
२२	सरिता गौतम	लेखा अधिकृत		

२३	अतित खनाल	इन्जिनियर	अन्नपूर्ण गा.पा	
२४	ठाकुर प्रसाद अधिकारी	अधिकृत	अन्नपूर्ण गा.पा	
२५	ऋषिराम पौडेल	स्वास्थ्य संयोजक	अन्नपूर्ण गा.पा.	
२६	लक्ष्मण बस्ताकोटी	अधिकृत	"	
२७	ऋषिराम दाहाल	पशु विकास अधिकृत	"	
२८	नारायण क्षेत्री	अधिकृत		
२९	सूर्य प्रसाद तिमिल्सिना	सूचना प्रविधि अधिकृत		
३०	शान्ती कार्की	रोजगार संयोजक		
३१	सरोज कुँवर	कृषि स्नातक		
३२	निर्मला कुंवर	स.म.बि.नी		
३३	रामु पौडेल	लेखापाल		
३४	पिताम्बर सुबेदी	कम्प्युटर अपरेटर		
३५	जगन्नाथ भण्डारी	एम.आइ.एस. अपरेटर		
३६	बुलन्द बहादुर भण्डारी	सहायक चौँथो		
३८	पशुपति के.सी.	सदस्य, क्षमता विकास समिति		
३८	राम बहादुर	सदस्य (क्षमता विकास समिति)		
३९	प्रकाश चन्द्र पाण्डे	प्रशिक्षक - क्षमता विकास	सुशासन तथा विकास अध्ययन केन्द्र	
४०	पृथ्वी नेपाल	प्रमुख-प्रशिक्षक "	[illegible] केन्द्र	
४१	कमला थापा	स्वास्थ्य सह संयोजक	अन्नपूर्ण गा.पा.	
४२	[illegible]			
४३	[illegible] दुंगाना	उद्यम विकास सहजकर्ता	अन्नपूर्ण गा.पा	
४४	लक्ष्मी [illegible]		अन्नपूर्ण -	
४५	डिल्लीराज [illegible]	स.सा.वि. तथा क्षमता विकास	अन्नपूर्ण २	
४६	ओम प्रसाद अधिकारी	कार्यालय सहयोगी	अन्नपूर्ण गा.पा.	
४७	नीलकण्ठ जैसी	वडा सदस्य	अन्नपूर्ण ६	
४८	सुस्मिता गौतम	वडा सचिव	अन्नपूर्ण गा.पा-२	
४९	महेन्द्र खनाल	प्रबन्ध निर्देशक	सुशासन तथा विकास केन्द्र	

फोटाहरु

प्रस्तुत
अन्नपूर्ण गाउँपालिका
गण्डकी प्रदेश, कास्की

प्रस्तुतकर्ता
सुशासन तथा विकास अध्ययन केन्द्र
इमाडोल, ललितपुर